

Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüz Olgusu Hakkındaki Görüşleri: Nitel Bir Çalışma

Married Individuals' Opinions on the case of Marital Rape: A Qualitative Study

Selda SAKIZCIOĞLU¹ , Türkan DOĞAN²

Öz

Bu çalışmanın amacı, evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla beşi kadın, beşi erkek olmak üzere on bireyden görüşme yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak 12 açık uçlu sorunun yer aldığı bir görüşme formu hazırlanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada "Evlilikte Cinsellik" ve "Evlilik İçi Tecavüz" olarak adlandırılan iki temel alan ve bu temel alanlar içerisinde yer alan temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Evlilik içi tecavüzün tanımı, nedenleri, etkileri, mağdura ve faile yönelik tanımlamalar ve tutumlar gibi konularda katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir. Elde edilen bulgular ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur. Çalışmadan elde edilen temalar, literatürdeki başka nitel çalışmaların temalarıyla benzeşmektedir. Bu çalışmanın evlilik içi tecavüze neden olan ve bunu pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması için evlilik ve aile alanında yetkili kuruluşlarca yürütülecek çeşitli projelere ve uygulamalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Evlilik İçi Tecavüz, Evli Birey, Nitel Çalışma

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions of married individuals about marital rape. For this purpose, data were collected from ten individuals, five females and five males, using the interview method. An interview form with 12 open-ended questions was prepared as a data collection tool. The content analysis method was used for data analysis. In this study, two main areas, namely "Sexuality in Marriage" and "Marital Rape", and the themes and sub-themes within these core areas, were determined. Participants' views on the definition, causes, and effects of marital rape, as well as the definitions of and attitudes towards victim and perpetrator were given. The findings were discussed within the framework of the literature and suggestions were made. The themes obtained from the study are similar to the themes of other qualitative studies in the literature. The study will enable multiple projects and practices to be carried out by authorized institutions in the field of marriage and family to eliminate negative attitudes and behaviors that cause and reinforce marital rape.

Keywords

Marital Rape, Married Individual, Qualitative Study

¹ **Sorumlu Yazar:** Selda Sakızcioğlu (Dr.) Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye. E-posta: seldasakizcioglu@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0395-9001

² Türkan Doğan (Prof. Dr.), Hacettepe Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
E-posta: dogant@hacettepe.edu.tr ORCID: 0000-0002-5976-7666

Atrf: Sakızcioglu, S., & Dogan, T. (2020). Evli bireylerin evlilik içi tecavüz olgusu hakkındaki görüşleri: nitel bir çalışma. *Istanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi - Istanbul University Journal of Women's Studies*, 20, 19–49.
<https://doi.org/10.26650/iukad.2020.20.0002>

1. GİRİŞ

Kadınlara yönelik insan hakları ihlali ve ayrımcılık biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddet, birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de güncelliğini koruyan bir sorundur. Kadına yönelik şiddet aynı zamanda ülke genelinde mücadele edilmesi gereken öncelikli toplumsal sorumluluklar arasında yer almaktadır. 1990'lı yıllardan itibaren, kadına yönelik aile içi şiddetin uluslararası ölçekte ele alınmasıyla birlikte şiddetin sıklığına, nedenlerine, sonuçlarına, şiddete ilişkin algılara ve şiddetle mücadeleye yönelik uluslararası araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Uluslararası Af Örgütü tarafından (2004) yayımlanan rapora göre; dünyadaki her üç kadından biri genellikle kendi ailesinden veya tanıdığı biri tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılmakta, cinsel ilişkiye zorlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün (2005) on ülkede, 15-49 yaş aralığındaki 24.072 kadınla gerçekleştirdiği görüşmeler aracılığıyla yaptığı "Kadın Sağlığı Üzerine Çok Ülkeli Araştırma ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet" isimli araştırma sonuçları, birlikte oldukları erkekler ya da eşleri tarafından kadınların %13-%61'inin fiziksel şiddete, %15-%71'inin ise fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakıldıklarını göstermiştir. 2014'te "Violence Against Women: An EU-Wide Survey" adıyla Avrupa Birliği'ne üye 28 ülkede gerçekleştirilen kadına yönelik şiddet araştırması, kadınların %13-%32'sinin eşleri veya birlikte oldukları kişiler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete uğratıldıklarını ve Avrupa Birliği ortalamasının %22 olduğunu göstermiştir (European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), 2014).

Kadına yönelik aile içi şiddet üzerine ülkemizde yapılan araştırmalar yakın bir geçmişe sahiptir. Türkiye'yi temsil yeteneği güçlü ilk çalışmalardan birisi, Altınay ve Arat (2007) tarafından gerçekleştirilen "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet" araştırması olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmanın sonuçları; yaşamı süresince eşi tarafından en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların Türkiye ortalamasının % 35, istemediği zamanlarda en az bir kez cinsel ilişkiye zorlanan kadınların oranının ise %14 olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye'deki kadınların %67'si ise cinsel şiddetin yanı sıra fiziksel şiddete de maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Türkiye genelinde kadına yönelik aile içi şiddet konusunda yürütülen en kapsamlı araştırma olan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2008), T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON Institut Public Sector ve BNB Danışmanlık konsorsiyumunca gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 12.795 kadınla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre yaşamlarının herhangi bir döneminde, ülke genelindeki evli kadınların %39'u fiziksel şiddete, %15'i cinsel şiddete, %42'si ise iki şiddet biçiminden en az birine maruz kaldığını belirtmiştir (T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008). 2014 yılında tekrarlanan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması kapsamında bu kez 7462 kadınla yüz yüze görüşülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulguların 2008 yılında yürütülen araştırma sonuçları ile büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Ülke genelindeki kadınların %36'sı fiziksel şiddete, %15'i cinsel şiddete, %38'i ise iki şiddet biçiminden birine maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008). Kadınların %27'si ise her iki şiddet biçimini birlikte yaşadıklarını belirtmişlerdir. 18 yaşından önce evlenen kadınların fiziksel ve cinsel şiddete daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik boyutta kendini gösteren kadına yönelik aile içi şiddet, eğitim ve gelir düzeyi fark etmeksizin hangi ırk, dil, din ve kültürden olursa olsun tüm dünya kadınlarının yaşadığı ortak bir halk sağlığı sorunudur (Civelek, 2013). Bu nedenle geleneksel cinsiyetçi roller, her istediğinde eşiyile cinsel ilişkiye girmeyi erkeğin hakkı, eşi her istediğinde cinsel birlikteliğe rıza göstermeyi kadının görevi olarak kabul eden kültürel değerler evlilik içi tecavüzü doğurmakta ve ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Aynı zamanda eş tecavüzü olarak da bilinen evlilik içi tecavüz failin, mağdurun eşi olduğu, zorla, tehditle veya kadın rıza gösteremeyecek durumda iken gerçekleştirilen her türlü istenmeyen cinsel ilişki olarak tanımlanmaktadır (Bergen, 1996; Russell, 1990; Walker, 1994).

Tecavüzün yabancı ya da tehlikeli bir ortamda, bir yabancı tarafından beklenmedik bir şekilde gerçekleştirildiği gibi bir yanlış kanı söz konusudur. Buna karşın, tüm tecavüz mağdurlarının yaklaşık %80'i kendilerine tecavüz eden kişiyi tanımaktadırlar (Walker, 1994). Aynı çalışmaya göre yabancıların gerçekleştirdiği tecavüz vakaları tanıdık tecavüzü, flört tecavüzü veya evlilik içi tecavüz vakalarından daha az sıklığa sahiptir. Bu nedenle evlilik içi tecavüz vakaları araştırmalara daha az konu olup bu tür tecavüzler hakkında sahip olunan bilgi düzeyi daha azdır. Evlilik içi tecavüz evli kadınların %10-%14'ünün, fiziksel şiddete uğrayan kadınların ise %40-%50'sinin maruz kaldığı önemli bir sorundur (Martin, Taft ve Resick, 2007). 2000 yılında Amerika'da yapılan Ulusal Kadına Yönelik Şiddet Anketi'ne göre; kadınların %7.7'si yaşamlarının herhangi bir döneminde, %0.2'si ise son 12 ay içerisinde şimdiki veya eski eşleri tarafından tecavüze maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ulusal Suç Mağdurları Anketi'nin (2002) sonuçları da benzer şekilde kadınlara yönelik tüm tecavüz ve cinsel saldırıların %28'inin yakınları (şimdiki ya da önceki eşleri veya birinci derece yakınları) tarafından gerçekleştirildiğini ortaya koymuştur (akt. Bennice ve Resick, 2003). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008) araştırması, evlilik içi tecavüze uğrayan kadınların oranının %14 olduğunu göstermiştir. Araştırma kapsamında cinsel şiddet içeren, aynı zamanda evlilik içi tecavüz içerisinde yer alan üç farklı davranış biçimi; “zorla cinsel ilişkiye girme, kadının istemediği halde korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi, kadının cinsel olarak aşağılayıcı ya da küçük düşürücü eyleme zorlanması” olarak tanımlanmıştır. Bunlardan “korktuğu için kadının istemediği halde cinsel ilişkiye girmesi” %11 ile kadınlar tarafından en fazla belirtilen davranış biçimi olmuştur. Bunu %9 ile “zorla cinsel ilişkiye girme” davranışı izlemiştir.

Evlilik içi tecavüz kadın için ciddi fiziksel, ruhsal ve sosyal problemlere neden olan bir cinsel şiddet biçimidir. Yabancılardan gelen saldırılara kıyasla, bireye yakın kişiler tarafından uygulanan şiddetin mağdur üzerinde daha olumsuz bir etki yarattığı göz önüne alındığında, evlilik içi tecavüzün ne derece ağır zararlara yol açtığını tahmin etmek zor olmayacaktır. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması (T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014) kapsamında görüşülen kadınlardan, eşleri veya birlikte olduğu erkekler tarafından cinsel şiddete maruz kalanların, bu şiddete maruz kalmayan kadınlara göre, son dört hafta içinde daha fazla ruhsal sorun yaşadıkları, bu kadınlarda intihar düşüncesinin ise yaklaşık üç kat daha fazla olduğu görülmüştür. Görüldüğü üzere kadına yönelik aile içi şiddet, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadına yönelik önemli bir insan hakları ihlali ve halk sağlığı sorunu olarak meydana gelmektedir. Yapılan araştırmalar dünyadaki kadınların hiç de azımsanamayacak bir bölümünün fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik şiddet biçimlerinden bir veya birkaçına maruz kaldıklarını ve şiddetin kadınların fiziksel ve/veya ruhsal sağlıkları üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır.

Kadına yönelik cinsel şiddetin özel bir biçimi olan evlilik içi tecavüz, bireylere atfedilen toplumsal cinsiyet rolleri gereği ülkemizde genellikle normal karşılanmakta ve özel hayat mahremiyetinin ön planda tutulduğu ülkemiz koşulları içerisinde gizli tutulmaktadır. Evlilik içi tecavüz, toplumumuzda yaygınlığı tam olarak bilinmeyen ve özel hayat mahremiyetinin bir parçası olarak aile içinde gizli kalması gerektiği düşünülen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik içi tecavüz, bunun gerçek anlamda bir suç teşkil edip etmediği konusunda mağdurun tereddüde düşmesi gibi pek çok sebepten dolayı çoğunlukla ihbar edilmemektedir. Kadınlar, duygularına aldırılmaksızın eşleri tarafından korkutulup sindirilerek cinsel saldırıya maruz kalabilmektedirler. Günümüzde yapılan yasal düzenlemelere rağmen evlilik içi tecavüzün ciddiyeti yeterince anlaşılmamış ve konuyla ilgili toplumsal bir bilinç oluşturulamamıştır. Bireysel, toplumsal, ekonomik kayıplara neden olan evlilik içi tecavüzün failler ve mağdurlar tarafından normalleştirilerek gündelik hayatın bir parçası olarak görülmesi çözüm üretmeyi zorlaştırmaktadır. Öncelikle bireylerin konuya ilişkin tutum ve inançlarını tespit etmek aile içi şiddetle baş etmenin en temel çözüm yoludur (Civelek, 2013). Dolayısıyla bu çalışma ile evlilik içi tecavüzün toplumsal bir sorun olduğuna, konunun önemine dikkat çekilmesinin kadınların neler yaşayabileceklerine, bu şiddetten nasıl etkilenebileceklerine, mücadele için neler yapılabileceğine ilişkin ipuçları vereceği düşünülmüştür.

2. YÖNTEM

Çalışma grubu. Çalışmadaki katılımcılar maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Bu yöntem ile çeşitliliği sağlayarak genelleme yapmak yerine, çeşitlilik gösteren durumlar arasında paylaşılan veya ortak olguların olup olmadığını

belirlemeye çalışmak ve bu çeşitlilik doğrultusunda problemin değişik boyutlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Bu amaçla çalışma grubu sorunu daha geniş ve farklı açılardan ele almayı sağlayacak şekilde yaş, meslek, evlilik süresi vb. değişkenler açısından farklı özelliklere sahip bireylerden oluşturulmuştur. Mevcut zaman ve kısıtlı kaynaklarla, küçük bir örneklem grubuyla özel bir olgunun derinlemesine araştırılabileceği (Patton, 1990; akt. Büyüköztürk vd., 2016) görüşünden yola çıkarak çalışma grubunun büyüklüğüne karar verilmiştir. Araştırma verileri beşi kadın, beşi erkek olmak üzere 29-55 yaş aralığındaki, en az bir yıldır evli olan on bireyden toplanmıştır. Katılımcılar birbiriyile evli olan çiftler değildir. Katılımcılardan bir kişi ortaokul, bir kişi lise, altı kişi üniversite ve iki kişi lisansüstü eğitim mezunudur. Katılımcılardan dokuz kişi ücret karşılığı herhangi bir işte çalışmaktayken kadın katılımcılardan biri ev hanımıdır. Verilerin elde edildiği çalışma grubuna ilişkin bazı demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Nitel Verilerin Elde Edildiği Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Meslek	Evlilik Süresi
K1	Erkek	38	Lisansüstü	Öğretmen	11 yıl
K2	Kadın	55	Üniversite	Okul Müdür Yardımcısı	27 yıl
K3	Kadın	33	Üniversite	Memur	10 yıl
K4	Erkek	29	Lise	Kasiyer	5 yıl
K5	Erkek	37	Üniversite	Memur	12 yıl
K6	Kadın	41	Ortaokul	Ev Hanımı	22 yıl
K7	Kadın	30	Üniversite	Hemşire	2 yıl
K8	Erkek	50	Lisansüstü	Öğretmen	24 yıl
K9	Erkek	49	Üniversite	Bankacı	23 yıl
K10	Kadın	29	Üniversite	Satış Temsilcisi	2 yıl

Veri toplama aracı. Veri toplama yöntemi olarak görüşme tercih edilmiştir. Veri toplamada katılımcılar arası tutarlılığı sağlayabilmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken öncelikle evlilik içi tecavüz alan yazını dikkate alınmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan ve 12 açık uçlu soruya yer verilen görüşme formu kullanılarak bir kamu kurumunda çalışan ve evli olan iki kişi ile ön görüşmeler yapılmıştır. Yapılan ön görüşmeler sonucunda görüşme formundaki soruların açık ve anlaşılır olduğu ve sorulara eklenebilecek herhangi bir noktanın olmadığı belirtilmiştir.

Veri toplama süreci. Araştırma verileri toplanmadan önce Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulu’ndan gerekli izin alınmıştır. Ankara’da bir kamu kurumunda çalışan ve aynı kurumun Aile ve Evlilik Danışmanlığı Birimi’ne psikolojik danışma yardımı için başvuru yapan evli bireylere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve görüşmeye katılmak isteyen gönüllü bireylerin iletişim bilgileri alınmıştır. Katılımcı bireylere araştırma öncesinde araştırmanın amacına ilişkin açıklama yapılmış, “Bilgilendirilmiş Onam Formu” dağıtılmıştır. Ardından çalışmaya katılmayı kabul eden bireylerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler söz konusu kamu kurumuna ait bireysel görüşme

odalarında yapılmıştır. Görüşme sürecinde araştırmanın amacı ve içeriği hakkında katılımcılara bilgi verilmiş, kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı ve görüşme verilerinin sadece araştırma kapsamında kullanılacağı açıklanmıştır. Yapılan görüşme süreleri 25 ile 45 dakika arasında değişmektedir.

Verilerin çözümlenmesi. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Birbirine benzeyen verileri anlaşılır bir şekilde belirli temalar çerçevesinde birleştirilerek yorumlamak içerik analizinin temelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Yıldırım ve Şimşek (2000) nitel verilerin veri kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere iç içe geçmiş ve çoğu zaman bir arada yürütülen dört aşamada analiz edildiğini ifade etmektedirler.

Bu kapsamda bireylerle yapılan görüşmeler dijital ortamda kaydedilmiş ve her bir birey için ayrı ayrı kod adları kullanılarak ses kayıtları yazıya dökülmüş ve e-posta ile katılımcılara gönderilmiştir. Katılımcılardan kendi ifadelerini gözden geçirmeleri, yanlış anlaşıldığını düşündükleri yerleri düzeltmeleri istenmiştir. Katılımcılardan gelen dönütler çerçevesinde görüşme içerikleri analize uygun hale getirilmiştir. Daha sonrasında veriler kodlanarak veri analizinin ilk aşaması olan “temel alanların belirlenmesi” aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada, araştırmacılar aynı üç katılımcıya ait görüşme deşifrelerini bağımsız ve ayrı ayrı inceleyerek temel alanları belirlemişlerdir. Araştırmacılar tarafından belirlenen temel alanlar karşılaştırılarak ve tartışılarak bir fikir birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Belirlenen temel alanlar çerçevesinde araştırmacılar birbirlerinden bağımsız olarak tüm görüşme deşifrelerini tekrar kodlamışlardır. Veri analizinin ikinci aşaması olan “temaların belirlenmesi” aşamasında araştırmacılar temel alanlara ilişkin temaları oluşturmak amacıyla temel alanların altındaki ana düşünceleri gözden geçirerek katılımcılar arasındaki temaları belirlemeye çalışmıştır. Süreç sonunda temalar ve bu temalara ilişkin alt temalar araştırmacılar tarafından tartışılarak ve fikir birliği sağlanarak oluşturulmuştur. Araştırmanın bulguları sunulurken katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Alıntının hangi katılımcıya ait olduğunu belirtmek amacıyla nitel görüşmelerin yapıldığı on katılımcı “K1, K2, ..., K10” şeklinde kodlanmıştır. Bunun yanı sıra kadın katılımcılar “K”, erkek katılımcılar “E” şeklinde ayrıca belirtilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde evlilik içi tecavüze ilişkin evli bireylerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Katılımcı görüşleri analizlerin ardından “Evlilikte Cinsellik” ve “Evlilik İçi Tecavüz” olarak adlandırılan iki temel alan altında toplanmıştır. Temel alanların altında yer alan temalara ve alt temalara ilişkin bulgular sunulurken temayı destekleyecek şekilde katılımcı görüşlerine de yer verilmiştir.

Evlilikte cinsellik temel alanına ilişkin bulgular. Bu temel alan katılımcıların cinsel ilişkinin evlilikteki yeri ve önemi, eşlerin birbirlerini cinsel ilişkiye zorlamaları ile ilgili ne düşündüklerine ilişkin bilgileri içermektedir. Temel alan içerisinde yer alan iki tema ve altı alt tema Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Evlilikte Cinsellik Temel Alanı

Tema ve Alt Temalar	Sıklık (f)
Cinsel İlişkinin Evlilikteki Yeri ve Önemi	
Evliliğin Sürekliliğini Sağlama	8
Eşler Arasındaki Duygusal Bağı Güçlendirme	6
Gerekli Ancak Olmazsa Olmaz Değil	1
Erkek İçin Gerekli Ama Kadın İçin Bir Görev	1
Eşlerin Birbirleriyle Cinsel İlişkiye Girme Durumları	
Karşılıklı Rıza Göstererek	7
Kadınlık Görevi	3

Cinsel ilişkinin evlilikteki yeri ve önemi. Bu tema altında katılımcıların evlilik ve eşler arasındaki ilişki açısından cinsel ilişkinin önemi ile ilgili ne düşündüklerinden bahsedilmektedir. Tema evliliğin sürekliliğini sağlama, gerekli ancak olmazsa olmaz değil, erkek için gerekli ama kadın için bir görev, eşler arasındaki duygusal bağı güçlendirme alt temalarını içermektedir.

Evliliğin sürekliliğini sağlama. Araştırmanın nitel verilerinin toplandığı katılımcılardan sekiz kişi cinsel ilişkinin mutlu bir evlilik için çok önemli, olmazsa olmaz, evliliğin temel yapı taşı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu katılımcılar cinsel ilişkiyi evliliği devam ettiren, evliliğin sürekliliğini sağlayan ve evliliği tamamlayan bir unsur olarak değerlendirmektedirler:

“Cinsel ilişki evlilikler için bence önemli. Özellikle bu evlilik süreciyle birlikte çoğu bireyde böyle başladığı için evliliğin gidişatında çok önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum. Tabi bunda karşılıklı rızanın ve isteğin çok büyük etkisi var. Boşanmaların çoğunun da hatta cinsel ilişki doyumu noktasında yeterli olmadığından kaynaklandığını düşünüyorum. Yani evlilikte büyük bir yeri var bana göre.” (K10, K)

“Evlilikte cinsellik önemli diye düşünüyorum. Duygusal birliktelik yanında, ekonomik birliktelik yanında, sosyal paylaşımlar yanında cinsellik de çok önemli tabi. Evliliğin olmazsa olmazlarından biri diye düşünüyorum. Mutlu bir evlilik için önemli diye düşünüyorum. Ama evlilikte cinsellik, bir sosyal uyumdan ya da gelecekle ilgili beklentilerden daha önce mi, daha geri mi, daha sonra mı gelir gibi bir öncelik sonralık sırası yok benim için ama önemli.” (K1, E)

Eşler arasındaki duygusal bağı güçlendirme. Katılımcılardan altısının evlilikte cinsel ilişkinin eşler arasındaki mutluluğu, duygusal yakınlığı arttırdığı konusunda hemfikir oldukları görülmektedir:

“Cinsel ilişki evlilikte çok önemli tabi ki. O çünkü duygusal yakınlaşmayla da çok ilişkili olduğu için cinsellik sorunu varsa bir evlilikte muhtemelen eşler duygusal olarak

birbirlerinden uzaktırlar diye düşünüyorum ya da birbirine daha yakın çiftlerin cinsel hayatları daha sorunsuzdur diye bir öngörüm olabilir. Öyle bir tahminim olabilir.” (K7, K)

Gerekli ancak olmazsa olmaz değil. Bir katılımcı cinsel ilişkinin evlilik açısından gerekli olduğunu ancak cinsel ilişkiyi evliliğin olmazsa olmazı olarak görmediğini ifade etmektedir:

“Gerekli olduğunu düşünüyorum ama ilk öncelik olduğunu düşünmüyorum.” (K3, K)

Erkek için gerekli ama kadın için bir görev. Bir katılımcı ise evlilikte cinsel ilişkiyi erkek açısından önemli, kadın açısından ise bir görev olarak algılamaktadır:

“Bence evlilik zaten cinsellik üzerine kurulmuş. Erkek açısından daha zor tabii kendini tutamadığı için ama şahsım adına söylüyorum; canım istese de olur istemesem de olur. Zorunlu değil fakat eşimden dolayı mecburen ilerliyoruz.” (K6, K)

Eşlerin birbirleriyle cinsel ilişkiye girme durumları. Bu tema altında eşlerin birbirleriyle cinsel ilişkiye girme zorunluluklarının olup olmadığına, böyle bir zorunluluğun hangi gerekçelerle kabul edilebileceğine ilişkin katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Tema karşılıklı rıza gösterme ve kadınlık görevi alt temalarını içermektedir.

Karşılıklı rıza göstererek. Katılımcılardan yedisi kesinlikle eşlerin birbirleriyle cinsel ilişkiye girme zorunluluklarının olmadığını, iki tarafın da cinsel birlikteliği istemesi gerektiğini, eşlerden birisinin istemediği zaman cinsel birlikteliğin yaşanmaması gerektiğini ifade etmektedirler:

“Zorunluluk olduğunu düşünmüyorum. Böyle bir zorunluluk yok. İstemediği zaman eşlerden birisi cinsel ilişkiye girmez diye düşünüyorum.” (K2, K)

“Bence yok. İki tarafın da istemesi gerekiyor. Sağlıklı bir cinsel ilişkinin olması için iki tarafın da istekli olması gerekiyor.” (K8, E)

“Zorunlulukları olduğunu düşünmüyorum. Karşılıklı istek olduğu sürece cinselliğin olması gerektiğini düşünüyorum.” (K9, E)

Kadınlık görevi. Katılımcılardan üçü ise eşlerin birbirleriyle cinsel ilişkiye girme zorunluluklarının duruma göre değişebileceğinden, eşinin cinsel isteğini gidermenin kadınlık görevi olduğundan, toplumsal değerlerin kadını bu duruma boyun eğmeye ittiğinden bahsetmektedirler:

“Duruma bağlı. Eğer eş rahatsızsa diğeri, isteyen eş, saygı göstermeli. Ortada hiçbir sorun yokken de eşin geri çevrilmesi de bence yanlış. Bunu çevremde çok gördüm zaten. Eşinden göremediğini erkek, dışarıda görüyor. Bazen bayanları da suçluyorum ben. Eşine istediğini vermediği için... Bu sefer biz bile yeri geliyor göz tacizine ya sözlü tacize uğruyoruz. Çalışıyorum, iş ortamında çok yaşıyoruz. Bence bayan eşinin gözünü doyurmalı diye düşünüyorum.” (K6, K)

“Kişisel olarak böyle bir zorunluluk olmadığını düşünüyorum ama evli insan psikolojisinde biraz farklı. Yani bunun bir görev olarak düşünüldüğü anlar oluyor tabii ki. Yani istememe durumu bir taraftan kaynaklanıyorsa, bir de bu istemeyen taraf kadınsa, erkek istiyorsa ve kadın istemiyorsa sanki kadın bunu yapmak zorundaymış gibi bir hisse kapılıyor. Belki toplumsal kurallarla ilgili. Belki öyle hissetmek durumunda mı hissediyoruz kendimizi ama istemediğini söylemek... Belki bunu çekinerek söylüyor kadınlar. O kadar rahat ifade edemiyor belki de. Böyle bir duygunun olduğunu tahmin ediyorum. (K7, K)

Evlilik İçi Tecavüz Temel Alanına İlişkin Bulgular. Bu temel alan katılımcıların evlilik içi tecavüzün ne olduğu, evlilik içi tecavüzün nedenleri, fail ve mağdur ile ilgili ne düşündüklerine ilişkin bilgileri içermektedir. Temel alan içerisinde yer alan altı tema ve 26 alt tema Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Evlilik İçi Tecavüz Temel Alanı

Tema ve Alt Temalar	Sıklık (f)
Evlilik İçi Tecavüz Nedir?	
Erkeğin Eşine Tecavüzü	9
Karşılıklı Rızanın Olmaması	6
Cinsel İlişkinin Evlilikteki Meşruluğu	1
Yaptırımlar Karşısında Boyun Eğmek	1
Mağdura Yönelik Tutumlar	
Mağdura İlişkin Duygular	7
Mağdura İlişkin Düşünceler	5
Mağdurun Tecavüzü Yorumlama Biçimi	3
Mağdura Yardım Etme	3
Faile Yönelik Tanımlamalar	
Faile İlişkin Risk Faktörleri	10
Faile Yönelik Duygular	3
Yardıma Muhtaç Biri	3
Ceza Almalı	1
Failden Uzak Durma	1
Evlilik İçi Tecavüzün Nedenleri	
Erkeğe İlişkin Özellikler	10
Cinsel İlişki Sıklığı	10
Kadının Ekonomik Özgürlüğünün ve Sosyal Desteğinin Olmaması	7
Evlilik Süresi	5
Toplumsal Değerler	4
Kadının Kişilik Özellikleri	3
Dini İnançlar	2
Kadının Cinsel İsteksizlik Göstermesi	2
Aldatma Korkusu	2
Tecavüzün Etkileri	
Olumsuz Duygular	10
Evlilik İçi Tecavüzle Fiziksel Şiddetin Birlikte Yaşanması	
Şiddet, Şiddeti Doğurur	3
Tecavüz, tecavüzdür	2

Evlilik içi tecavüz nedir? Bu tema altında katılımcıların evlilik içi tecavüzün ne olduğuna dair algılarına, tanımlamalarına yer verilmektedir. Tema karşılıklı rızanın olmaması, erkeğin eşine tecavüzü, eşin eşe tecavüzü, cinsel ilişkinin evlilikteki meşruluğu, yaptırımlar karşısında boyun eğmek alt temalarını içermektedir.

Erkeğin eşine tecavüzü. Dokuz katılımcı evlilik içi tecavüzü, kadının rıza göstermemesi durumunda erkeğin, eşine tecavüzü olarak tanımlamaktadırlar:

“Özellikle erkeğin, bayanın istememesi durumunda zaten bu tür şeyler olabiliyor. Eşler bunu yapan sonuçta. Eşinin bayana saygı göstermediğini, onun isteklerine, düşüncelerine hiçbir şekilde...” (K8, E)

“Kadın istemediği halde eşin, ona zorla cinsel birleşme isteğini söylemesi ve cinsel ilişkinin gerçekleşmesi evlilik içi tecavüzdür.” (K2, K)

Karşılıklı rızanın olmaması. Katılımcılardan altı kişi evlilik içi tecavüzü eşler arasındaki cinsel birleşmenin karşılıklı rıza gösterilmeksizin gerçekleşmesi şeklinde tanımlamaktadırlar:

“Evlilik içi tecavüz de daha önce tecavüzle ilgili kafanızda olan şeylerin karı koca arasında isteksizlik, karşılıklı istek olmadan yapılan cinsel birleşme ya da herhangi bir şiddet olabilir, saldırganlık, bu da tecavüze girebilir diye düşünüyorum.” (K9, E)

“İki tarafın ilişkisinin anlaşarak, isteyerek olmadığını düşünüyorum. Bir tarafın daha baskın olabileceğini ve diğerini yok sayarak ona zarar vermesi olarak düşünüyorum.” (K4, E)

Cinsel ilişkinin evlilikteki meşruluğu. Bir katılımcı evlilik içi tecavüzü tanımlarken cinsel ilişkinin evlilikte meşru olarak yaşanması sebebiyle eylemi gerçekleştiren eşin, bunu kendinde bir hak olarak gördüğünü ifade etmektedir:

“Evlilik içi tecavüzün aslında fazlasıyla olduğunu düşünüyorum ve insanların da evlilikte cinsel ilişki meşru olarak yaşadığı için bunu evlilik içi tecavüz olarak adlandırmadıklarını düşünüyorum. Evlilik içi tecavüz şunu çağırıştırıyor bende: Kişiler evli, evet. Bir birlitlik var ama eşlerden biri cinsel birleşmeyi ya da az önce saydığımız dokunmak olur, öpmek olur, sarılmak olur, istemediği halde karşı taraftaki eşin, onu zorla bu eylemlere zorlaması ya da bunu bir hak olarak kendinde görmesi çünkü evlilik adı altında bir kurumun içinde yaşıyorlar. Bu anlamda da bunun rızaya dayalı olup olmadığını eşlerden, evlilik içi tecavüzü gerçekleştiren eş, bunu düşünmüyor.” (K10, K)

Yaptırımlar karşısında boyun eğmek. Bir katılımcı ise evlilik içi tecavüzü eşinin yaptırımlarına maruz kalacağı korkusuyla kadının, eşinin cinsel isteğine boyun eğmesi, istemeden de olsa rıza göstermesi şeklinde tanımlamaktadır:

“Cinsellik bence eşler arasında saygıyla ve karşılıklı istekle olmalı. Bir de gönül hoşluğuyla olmalı. Örnek veriyorum eşim beni kırdıktan sonra iki dakika sonra isteğini yapmamı istiyorsa bu yanlış. Bu talebi de geri çeviririm çünkü gönül hoşluğum olmadıktan sonra

birlikte olamam... Yani istemeden eşimin zoruyla... Bu sefer eşinle birlikte olmasan onun sıkıntılarını sana ertesi günlerde kat kat yaşatıyor. Surat asıyor, konuşmuyor, istediğin bir şeyi olursa talebini geri çeviriyor, yapmıyor. Süründürüyor seni. Aşağılıyor...” (K6, K)

Mağdura yönelik tutumlar. Bu tema altında katılımcıların, evlilik içi tecavüz mağduruna ilişkin tutumlarının nasıl olduğuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Katılımcıların, mağdura daha çok duygusal açıdan yaklaştıkları görülmektedir. Tema mağdurun bakış açısı, mağdura ilişkin duygular, mağdura ilişkin düşünceler ve mağdura yardım etme alt temalarını içermektedir.

Mağdura ilişkin duygular. Yedi katılımcı mağdur için üzüntü duyacaklarını belirtmektedirler:

“Çok üzülürüm en başta o kişi için.” (K2, K)

“İlk başta üzülürüm çünkü sonuçta onun istemediği bir davranışta bulunuyor eşi. Bunu sadece cinsel taciz olarak düşünmeyelim, her türlü şekilde. Üzülürüm.” (K4, E)

Mağdura ilişkin düşünceler. Katılımcıların mağdura ilişkin düşünceleri daha çok mağdurun ne hissedebileceğine, ne yapması gerektiğini bilmediğine yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Katılımcılar mağdurun çaresiz, acı, değersiz, mutsuz hissedeceğini, duygularını ifade edemeyeceğini, yardım alması gerektiğini düşünmektedirler:

“Tabi ki öncelikle böyle konularda kadınların kendi açısından empati kurması gerektiğini düşünüyorum. Eğer kocasının tecavüz ettiğini düşünen kadın kendini değersiz hissedebilir. Kadının değersiz hissettiğini düşünebilirim. Acı çektiğini düşünebilirim. Belki yeri geldiği zaman da çaresiz olduğunu düşünebilirim.” (K9, E)

“Çaresizlik, zavallılık. Özellikle bunu çevresine anlatamayacak kesimden bir insansa tamamen kendi içinde yaşayacak bunu, kendisini yıpratacak. Eşinin böyle bir insan olduğunu, bu saatten sonra eşini, onun da belki saygı duymayacağını, aralarında sevgi varsa bu sevginin azalacağını. Belki davranışlar değişecek çünkü birileri unutamadığı sürece bunu içinde yaşayacak, kendini yıpratacak ki daha farklı sonlara da gidebiliyor zaten. İntihar gibi.” (K7, K)

Mağdurun tecavüzü yorumlama biçimi. Katılımcılardan üç kişinin, evlilik içi tecavüz mağduruna karşı tutumlarının, mağdurun evlilik içi tecavüze bakış açısına bağlı olarak değişeceğini ifade etmektedirler. Katılımcıların mağdurun ekonomik durumuna, eğitim düzeyine, resmi nikah birlikteliğinden dolayı olayı normalleştirmesine ya da bu konudaki haklarının farkında olup olmadığına göre mağdura ilişkin tutumları farklılık göstermektedir:

“Benim dışımda karşı taraftaki kişinin bakış açısı da önemli. Ekonomik durumu önemli, eğitim düzeyi çok önemli ya da bu olay hakkındaki düşünceleri vb. çok önemli. ... Şöyle bir düşüncesi var ise; “Kocamdır ben istemeden de yapsa, tecavüz etse bunu kötü algılamıyorum, çok kötü olarak değerlendirmiyorum.” diyen bir kişi ise onun hakkında şöyle düşünürüm: Kendini çaresiz hissediyor, çözüm yollarını üretmiyor, sağlıklı düşünmüyor;

bu durumu rahatsızlık verecek bir düzeyde ise de çok şikayet ya da kanuni bir boyutta düşünmüyorsa yapılması gerekenleri yapmıyor diye düşünüyorum. Karşımdaki kişi hakkında "Bu da bu duruma yol veriyor, suç olduğu halde ses çıkarmıyor." gibi karşımdaki kişi hakkında olumsuz düşünebilirim." (K1, E)

"Kadına kesin üzülürüm ama ona nasıl bir şeyle yaklaşırım, onu bilemedim. Üzülürüm ama kadın evlilik içi tecavüz yaşadım deyip hala devam ettirme zorunluluğundaysa ona daha çok üzülürüm ve muhtemelen bir kere olduğu onun devamı da olacaktır ama şunu düşünüyorum: Kadın onu tecavüz olarak algılıyorsa gerçekten hiçbir duygusu olmadan öyle bir şeye maruz bırakılmış. Gerçekten üzücü..." (K3, K)

Mağdura yardım etme. Katılımcılardan üç kişi ise mağdura evlilik içi tecavüzün bir suç olduğunu, yasal haklarının ne olduğunu, nasıl davranması gerektiğini anlatarak ya da duygusal destek vererek yardım edebileceklerini belirtmektedirler:

"Mutlaka böyle bir şeyin doğru olmadığını ve bununla ilgili mutlaka yasal haklarını araması gerektiğini, evli olduğu için eşinin ona, bunu yapmaya hakkı olmadığını mutlaka o kişiye bildiririm ve bununla ilgili de mutlaka yasal yollar neyse ona başvurmalı. Gerekliyorsa düşünüp bu konuda belki boşanmaya kadar gidecek sürecin içine girmesini tavsiye ederim." (K10, K)

"Onun yaşadığı sorunun nelerden kaynaklanabileceğini belki anlamaya çalışarak kendisi de istiyorsa ona destek vermeye çalışırım." (K8, E)

Faile Yönelik Tanımlamalar. Bu tema altında katılımcıların faille ilgili ne düşündükleri, failin nasıl bir kişi olabileceğine yönelik tanımlamaları ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Katılımcılardan üç kişi faile yönelik duygularından bahsetmekteyken yedi katılımcı duygularını hiç açıklamayarak daha çok failin nasıl bir kişi olabileceğine dair düşüncelerini belirtmektedirler. Tema, faile yönelik duygular, failin kişilik özellikleri, alkol/madde bağımlısı olma, geleneksel cinsiyet rolüne sahip olma, geçmişte şiddete maruz kalma, cinsel dürtülerini kontrol edememe, eşe karşı olumsuz tutum, eşine tecavüz eden başkasını taciz edebilir, yardıma muhtaç biri, ceza almalı, failden uzak durma alt temalarını içermektedir.

Failin ilişkin risk faktörleri. Katılımcıların çoğu, faile ilişkin düşüncelerini açığa vururken evlilik içi tecavüzde bulunan bireyin bencillik, kişilik haklarına saygı duymama, cinselliği daha ön planda tutma gibi kişilik özelliklerine sahip olduğunu düşünmektedirler:

"O kişi hakkında duygudan yoksun olduğunu düşünürüm. Cinselliğe sadece şey olarak bakıyor demek ki: Erkek... Haz duymak için, fiziksel bir ihtiyaç, böyle bakan bir insan olarak görürüm o erkeği. Kadına ya da karşındaki kişiye hiçbir değer vermeyen... Bencil ve de evliliği demek ki bu tip şeyler için sürdüren ya da belki bunun için evlenmiştir. Öyle şeyler gelir kafama. Hayatındaki öncelik belli ki buymuş çünkü tecavüz edecek noktaya gelmek..." (K3, K)

“Saygısız. Kişiliği oturmamış diyebilirim. Sadece karısına değil, bu tür, ne bileyim bir insana zorla bir şey yaptırmak doğru bir davranış değil sonuçta.” (K8, E)

Katılımcılardan bir kişi, eşine tecavüzde bulunan kişinin alkol ya da madde bağımlısı olabileceğini düşünmektedir:

“Alkol kullanabilir, madde bağımlısı olabilir. Böyle bir erkek düşünüyorum. ...bağımlı, alkol bağımlısı, madde bağımlısı olan erkek böyle yapar diye düşünüyorum.” (K2, K)

Bir katılımcı, eşine tecavüz eden bireyin geleneksel cinsiyet rolüne sahip olduğunu dolayısıyla her istediğinde eşiyile cinsel ilişkiye girmenin kendisinin hakkı, eşinin ise görevi olduğunu düşündüğünü ifade etmektedir:

“Çok fazla toplumdaki geleneksel erkek rolüne sarılan bir erkek olduğunu, böyle hissettiğini ve bunun cinselliği kullanmanın kendine hak olarak gördüğünü, bunu iki tarafın da keyif alabileceği etkinlik değil de karısının, kendisine bir görevi, ödevi olarak gören bir erkek olduğunu düşünürüm.” (K7, K)

Başka bir katılımcı ise evlilik içi tecavüzde bulunan eşin bu davranışını açıklarken failin geçmişte şiddete maruz kalmış olabileceğinden bahsetmektedir:

“Karşı tarafı kurban olarak düşünürüm ama bu eylemi gerçekleştiren kişinin de bunun altında yatan farklı sebepleri olabileceğini düşünebilirim. Kendini mi ifade edemiyor, kendisi şiddet gördüğü için mi bir başkasını yok sayarak bu şekilde davranıyor. Onları düşünürüm. Muhakkak onu etkileyen bir şeyler olduğunu düşünürüm. Yetişkin olmamış, kendi kararlarını veren bir insan olmadığı için bir başkasının da böyle özelliklere sahip olabileceğini düşünmüyör.” (K4, E)

Katılımcılardan bir kişi, failin cinsel dürtülerini kontrol edemediği için böyle bir eylemi gerçekleştirdiğini düşünmektedir. Diğer bir katılımcı ise evlilik içi tecavüzde bulunan faille ilgili düşüncelerini açıklarken eşine tecavüz eden birinin başkalarına da tecavüzde, sözel ya da elle tacizde bulunabileceğini ifade etmektedir:

“Genelde o durumlarda şöyle düşünüyorum: Erkeklerin kendine hakim olmadığını ve kadınların güçsüz olduğunu düşündüğü için bu eylemi gerçekleştirdiklerini düşünüyörüm.” (K9, E)

“Eşine karşı bu kötülüğü yapan kişi dışarıdaki insanlara da yapar çünkü ben istediğimi alırım olayıyla eşine bu sıkıntuları yaşıyorsa yarın o kadını dövmeye de kalkar. Çevresindeki kadınlara da sarkar. Normal bir şeymiş gibi görür. Herkese de yapar. Yani tecavüz direkt elle de olur, gözle de olur, sözle olur. Eşine ince düşünerekten kibar yaklaşacağına tecavüze kadar gidiyorsa hayvandır.” (K6, K)

Katılımcıların yarısı evlilik içi tecavüzde bulunan bireyin, eşine karşı olumsuz tutuma sahip olduğunu, eşine önem vermeyen, eşinin isteklerini önemsemeyen biri olduğunu düşünmektedirler:

“Her ne kadar kocası olsa da duygusal ihtiyaçlardan önce cinsel ihtiyacının geldiğini düşünürüm kocası için ve karısının isteklerini göz önüne almadığını, isteklerinin onun için önemli olmadığını düşünürüm. Sevgiden, saygıdan daha fazla cinsel ihtiyaçlarının ya da cinsel doyumunun geldiğini düşünürüm. Kadına onun bir eşyastıymış gibi davrandığını düşünürüm.” (K10, K)

“...karşıdaki insanı insan olarak görmüyor, onu bir canlı olarak görmüyor, onun düşüncelerini, duygularını dikkate almıyor. Dolayısıyla böyle bir hakkı yok.” (K5, E)

Faile yönelik duygular. Katılımcılardan üç kişi faile karşı öfke, kızgınlık, düşmanlık ve iğrenti hissedeceklerini ifade etmektedirler:

“Kızarım, çok kızarım. Zorbalıktır bu. Hakkı olmayan bir şekilde başka bir insanın hakkına gasp etmektir. O yüzden kesinlikle kabul edilemez bir şeydir benim için.” (K2, K)

Yardıma muhtaç biri. Katılımcılardan üç kişi evlilik içi tecavüzde bulunan bireyin psikolojik açıdan sağlıklı olmadığını ve yardıma muhtaç olduğunu düşünmektedirler:

“Akli başında bir erkek eşine tecavüz etmez ama psikolojisi iyi olmayan erkek böyle yapar diye düşünüyorum.” (K2, K)

“... yetersiz ya da ruhsal açıdan sorunlu bir insan olarak düşünürüm. Gerekli yerlerde gerekli yardımları alması gerektiğini düşünürüm. Yani sorunlu olduğunu... Yardıma ihtiyacı olduğunu ciddi şekilde düşünürüm.” (K1, E)

Ceza almalı. Bir katılımcı evlilik içi tecavüzün suç, failin suçlu olduğunu ve ceza alması gerektiğini ifade etmektedir:

“Suçlu. ...bu konularda yaptığının bir suç olduğu, suça karşılık ceza alması gerektiğini de düşünürüm.” (K1, E)

Failden uzak durma. Katılımcılardan bir kişi failden uzak durmak istediğini, böyle bir davranışta bulunan biriyle iletişim kurmak istemediğini belirtmektedir:

“Kaçmak isterim, yaklaşmak istemem, böyle kişilerle çok iletişime geçmek istemem ama eğer ki isterse yardım alacağı yerlere yönlendirebilirim.” (K3, K)

Evlilik içi tecavüzün nedenleri. Bu tema altında katılımcıların evlilik içi tecavüzün nedenlerine ilişkin düşünceleri ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Tema erkeğe ilişkin özellikler, kadının kişilik özellikleri, kadının ekonomik özgürlüğünün ve sosyal desteğinin olmaması, toplumsal değerler, dini inançlar, kadının cinsel isteksizlik göstermesi, evlilik süresi, cinsel ilişki sıklığı, aldatılma korkusu, erkeğin eşini aldatmak istememesi alt temalarını içermektedir.

Erkeğe ilişkin özellikler. Katılımcılar “Faile İlişkin Risk Faktörleri” temasında olduğu gibi evlilik içi tecavüzü gerçekleştiren erkeğin bencil, saygısız, kişiliği oturmamış olarak tanımlamaktadırlar. Katılımcılar, erkeğin kişilik özelliklerinin yanı sıra erkeğin cinsel açıdan

tahrik olmasının, geleneksel cinsiyet rolüne sahip olmasının, alkol/madde kullanmasının, geçmiş yaşantılarının, eğitim düzeyinin, eşine değer vermemesinin evlilik içi tecavüzün nedenleri arasında sayılabileceğini ifade etmektedirler. Katılımcılardan üç kişi, erkeğin cinsel ihtiyacının evlilik içi tecavüz açısından bir etken olabileceğini belirtmektedirler:

“Dediğimiz gibi ihtiyaç, fiziksel bir ihtiyaç. Bu erkeklerde bana göre sıralamada daha önde. Belki o tip duyguları karşılanmadığı için. Aynı evde yaşıyor ve öyle ihtiyaçları var. Dışarıda da o tip şeylerini karşılamak...” (K3, K)

“Erkek içgüdüleriyle davranıyor. Büyüklerimiz der ki: Kadının dokuz nefsi var, istediğine hakim olur, istediğine olmaz. Erkeğin bir nefsi var, ... dini imanı olmaz derler. Erkek o anda ya televizyondaki bir filmde etkilenir veya hanımının bir vücut hareketinden etkilenir veya gündüz yaşadığı bir şeyden dolayı akşama eşine karşı yapmaya kalkar. Böyle durumlarda eşi de karşılık vermiyorsa bu büyük bir sıkıntı doğurur.” (K6, K)

İki katılımcı, erkeğin geleneksel cinsiyet rolünü benimsemesinin eş tecavüzünün bir nedeni olabileceğini ifade etmektedirler:

“Erkek açısından demin dediğim gibi çok geleneksel bir erkek. Kadına saygı duymayan bir erkek. Karısını bir birey olarak görmeyen bir erkek. Tabi ki bu durumu da gayet doğal bir şekilde gerçekleştirebilir çünkü kadın onu yapmak zorundadır. Kendi düşüncüsü bu şekildedir.” (K7, K)

“Erkek egemenliği. Bizim toplumumuzda daha ataerkil bir sisteme sahip olduğumuz için ailesel olarak kültür etkileyebilir diye düşünüyorum çünkü evlilik öncesi cinsel birleşme kültürümüzde hoş karşılanmadığı için ve ergenlikle birlikte başlayan cinsel doyum isteği, erkeklerde özellikle, evlilikle tavan ulaştığı için o anlamda daha fazla istekleri oluyor. Bunu da karılarına, eşlerine uyguluyorlar.” (K10, K)

Üç katılımcı ise erkeğin alkol/madde kullanmasını evlilik içi tecavüz açısından bir etken olarak değerlendirmektedirler:

“Kimisi alkolden eşine sıkıntı yaratır.” (K6, K)

“Erkek alkol, madde bağımlısı.” (K2, K)

Katılımcılardan beş kişi, erkeğin geçmiş yaşantılarının, ailedeki yetiştirilme tarzının ve çevresel dinamiğinin eş tecavüzünün bir nedeni olabileceğinden bahsetmektedirler:

“Tecavüzü yapan erkeğin yaşadığı çevre, yetişme şartları, bunların hepsinin etkili olduğunu düşünüyorum. Medyanın etkili olduğunu düşünüyorum. Belki okuduğu kitapların, etrafındaki arkadaş çevresinin, sosyal çevresinin etkili olduğunu düşünüyorum. Geçmiş yaşantılarının etkili olduğunu düşünüyorum. Daha önce kendi acaba böyle bir durum içerisinde oldu mu, ona bu tarz bir tecavüz, taciz durumu yaşadı mı? Çocukluğunda yaşadığı şeylerin etkili olduğunu düşünüyorum.” (K5, E)

“Belki aldığı eğitimde bu vardır. Belki aile yapısı bu şekildedir, kendi düşüncüsü bu şekildedir.” (K7, K)

Üç katılımcı eşine değer vermeyen, onu önemsemeyen erkeğin evlilik içi tecavüzde bulunabileceğini ifade etmektedirler:

“Erkeğin de kadına çok değer vermediği için kendisini tatmin etmek adına kadının hislerini düşünmeden bunu gerçekleştirdiğini düşünüyorum.” (K9, E)

“Kadın eğer sesi duyulmayan bir evlilikte ise yani söyledikleri ciddiye alınmıyorsa, onun söyledikleri dinlenmiyorsa, aileyle ilgili kararlara katılamıyorsa herhalde bu konuda da fikrini ifade edemez ve etse de dinlenmez muhtemelen.” (K7, K)

Katılımcılardan iki kişi ise erkeğin eğitim seviyesinin ve sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olmasının evlilik içi tecavüz açısından bir etken olabileceğini belirtmektedirler:

“Tabi ki ilk başta akla gelen otomatikman sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan insanların bu tarz şeylere meyledebileceğini düşünürsünüz ama tabi ki tersi durumlar da mevcut oluyor. Durumu çok iyi olup, maddi durumu çok iyi olup, eğitim seviyesi çok iyi olduğu halde de tecavüze meyleden insanların olduğunu görüyoruz. Ama yine de yoğunlukla ben sosyo-ekonomik durumu düşük olan insanların, eğitim seviyesi düşük olan insanların buna meyledeceğini düşünüyorum.” (K5, E)

Cinsel ilişki sıklığı. Katılımcıların yarısı cinsel ilişki sıklığının evlilik içi tecavüz açısından bir etken olabileceğini düşünürken diğer yarısı cinsel ilişki sıklığının evlilik içi tecavüzü etkilemeyeceğini belirtmektedirler:

“Hep haftada bir-iki iken ayda bir-ikiye düşen için öyle bir farklılık olabilir. Ona alışmış, o rutine. Öyle bir şeyden dolayı olabilir yoksa sürenin farklı olacağını düşünmüyorum.” (K3, K)

“Belki farklılaşıyor. O kişilerin düşünce tarzı nedir, ihtiyaçları nelerdir; bu ihtiyaçlarını ne düzeyde konuşabiliyorlar, ne düzeyde çözüm yolları geliştirebiliyorlar, bunlara göre çok farklılaşabilir. Ama bir neden hiç ne olursa olsun, neden olarak görmüyorum.” (K1, E)

“Bence farklı. Kadınların en büyük özelliği ufak bir kızdığı zaman yatakla intikam alıyor eşinden. Bu sefer de ne oluyor; erkek mecburen bayana biraz kaba kuvvetle, hor kullanarak yaklaşmaya çalışıyor. Tecavüz de kaçınılmaz oluyor.” (K6, K)

Kadının ekonomik özgürlüğünün ve sosyal desteğinin olmaması. Katılımcılardan yedi kişi, bir kadının ekonomik özgürlüğü yoksa ve bunun yanında sosyal destek düzeyi de düşükse evlilik içi tecavüze boyun eğebileceğini belirtmektedir:

“... Ailesinden, “Bu eve hiçbir şekilde gelmeyeceksin. Geri dönülmez. Buradan ayrıldın ancak kefenin gelir.” bazıları öyle der. Bu tür yaptırımlar da söz konusuysa etkili olabilir.” (K6, K)

“Kadın tecavüzü neden kabullenir çünkü çocuğu varsa çocuğundan kopmamak, ayırmamak, aile düzeninin bozulmaması. Ekonomik durumunun olmaması, bu çok önemli zaten. Maddi durumu iyi değilse ve ona destek sağlayacak bir aile çevresi yoksa o adama mahkum gibi hissedebilir kendini.” (K8, E)

“... ya da “Evliliğim devam etsin.” Eğer karşı koyarsa eşi boşar, boşarsa özellikle ekonomik yönden bağımsız değilse “Ben ne yapacağım? Nereye gideceğim?” diye düşündüğü için karşı koyamıyordur.” (K2, K)

Evlilik süresi. Katılımcıların yarısı evlilik süresinin evlilik içi tecavüz açısından bir etken olabileceğini ifade etmektedirler. Bunlardan bir kısmı yeni evli, bir kısmı da uzun süredir evli olan çiftlerde evlilik içi tecavüzün daha fazla görülebileceğini belirtmektedirler:

“Yeni evli çiftlerde daha çok cinsel ilişki daha sık olurken uzun süreli evliliklerde bu, tabii yaşa bağlı olarak, menopoz, andropoz dönemlerinin de etkisiyle bu ilişki süresi azalıyor. Etken olabilir.” (K2, K)

“Tabii ki o hem karı koca arasındaki ilişkiye de iletişime de bağlı olabilir ama yeni çiftlerde daha çok olabileceği kanaatindeyim kendilerini tanıma ve anlama sürecinde oldukları için. Daha uzun yıl evli olanlarda isteksizliğini bir şekilde karı-koca, her ikisi de belirttiği zaman bir geri çekilmenin olabileceğini düşünüyorum.” (K9, E)

Toplumsal değerler. Katılımcılardan dört kişi, her istediğinde eşiyle cinsel ilişkiye girmeyi erkeğin hakkı, eşinin her istediğini yerine getirmeyi ya da cinsel isteğini tatmin etmeyi kadının görevi olarak gösteren toplumsal değerleri benimsemenin evlilik içi tecavüzü normalleştirdiğini ifade etmektedirler:

“Onu söyleyenler var çünkü “kocanız isterse siz asla hayır dememelisiniz” gibi algılarla yetiştirildiği insanlar, ondan dolayı olabilir kadınlarınki. Bunu tecavüz değil de kocasının hakkı olarak görüyor olabilir. Ben onun karıysam öyle bir hakkı var gibi görüyor olabilir. Normalleşmiş olabilir o kişi için.” (K3, K)

“Birinci sebep bence kültür. Evlendi artık, kocası var. Ona göre kocası ne isterse yapma gibi bir görev üstlenmiş olabilir kültür açısından. Aynı şekilde kültürle bağlantılı aileden bu şekilde görmüş olabilir. Annesi, babasının her dediğini yapıyor ya da isteklerine karşı gelmiyor. Evde babanın sözü geçiyor aynı şekilde. Bunu bir kadınlık görevi olarak görüyor. Erkek bunu istediği zaman, kendi istemese bile bu eylemi gerçekleştirmesini kadınlık görevi olarak görüyordur. Kendi isteklerini geri plana atıyordur. Kocasına kadınlık yapmak bu anlamda.” (K10, K)

Kadının kişilik özellikleri. Katılımcılardan üç kişi kendini ifade edemeyen, hayır diyemeyen, boyun eğen, baş etme becerileri yetersiz olan kadınların evlilik içi tecavüze maruz kalabileceğinden bahsetmektedirler:

“Kendini ifade etme becerisi yoktur. İletişim becerisi yoktur. Hayır deme becerisi yoktur. Kendisi şiddete maruz kalıyorsa bu türlü, bununla nasıl başa çıkacağını bilmiyordu. Bazı konularda cesaretlendirilmemiştir; hayır deme, başına gelen şey, engelleme konusunda. Belki utanıyor olabilir. Haksızlığa uğradığını düşünüyordur ama eyleme geçemiyordur.” (K4, E)

Dini inançlar. İki katılımcı dini inançları ve değerleri gereği bazı kadınların evlilik içi tecavüze boyun eğdiklerinden bahsetmektedir:

“Dinimizde geçen kadınların hakları, kocaların hakları, eşlerin birbirlerine karşı olan haklarından halk arasında özellikle şu gibi söylentiler dolanıyor: Kocanın izni olmadan yatakta arkayı bile dönüp yatamazsın. Onun izni olması gerekiyor ya da kocanın izni olmadan herhangi bir şey gerçekleştiremezsin. Yani daha çok kocaya bağlılık ve kocanın izni dolayısıyla kocan senden böyle bir istekte bulunduğunda onu reddetmek günah. Eşini reddederse bunun günah olacağını, ona karşı kadınlık görevini yerine getiremeyeceğini düşünüyor ve bu yüzden “hayır” diyemiyor. Eşinin isteklerini ve rızasını ön plana koymuş oluyor.” (K10, K)

Kadının cinsel isteksizlik göstermesi. İki katılımcı kadının cinsel isteksizlik göstermesinin ve eşinin cinsel ilişki talebini uzun süre reddetmesinin evlilik içi tecavüze yol açabileceğini ifade etmektedirler:

“Kadınlar genelde, diğer ülkelerde neler oluyor bilmiyorum ama ülkemizde genelde şu: “Başım ağrıyor.” deyip cinsel isteksizlik kadınlarda olduğu için veya cinsel yönden bir rahatsızlık işte vajinismus gibi rahatsızlığı varsa cinsel birleşmeye kadın yaklaşmıyordu.” (K2, K)

“Uzun süre bayanın istememesi olabilir.” (K8, E)

Aldatma korkusu. Bir katılımcı, eşinin cinsel isteğini tatmin etmediğinde kadının aldatılacağı korkusuyla evlilik içi tecavüze rıza gösterebileceğini ifade etmektedir:

“Eşi ondan yeteri derecede tatmin olmazsa, memnun kalmazsa kadın olarak yeteri derecede ekonomik geliri yoksa ya da çalışmıyorsa eşi ayrılmak isteyecek, onu istemeyecek, daha farklı boyutlara gidecek. Aldatmalar yaşanacak. Belki aldatma korkusu da olabilir. Eşinin onu aldatacağını düşünebilir. Başka kadın getireceğini düşünebilir.” (K10, K)

Bir katılımcı da erkeğin, eşini gerçekten sevdiği ve onu bir başkasıyla aldatmak istemediği için evlilik içi tecavüzde bulunabileceğini belirtmektedir:

“Farklı yönere yönelmemesi için karısına belki böyle bir şey yapmış olabilir. Yani farklı başka bayanlara yönelmeme açısından, yönelmemek için bunu tekrardan eşiyile paylaşmak istemiş olabilir. Başka biriyle beraber olamamak için. Belki eşini gerçekten seviyor ama eşi bunu istemediği için böyle bir yola başvurmuş olabilir.” (K8, E)

Tecavüzün etkileri. Bu tema altında evlilik içi tecavüze maruz kalan bireyin hangi duyguları hissedebileceğine ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Tema, olumsuz duygular alt temasını içermektedir.

Olumsuz duygular. Katılımcıların tamamı evlilik içi tecavüze maruz kalan birinin olumsuz duygular hissedeceğini öngörmektedir. Katılımcılar mağdurun çaresizlik, değersizlik ve öfke başta olmak üzere kızgınlık, eşine karşı düşmanlık, nefret, acizlik, korku, güvensizlik, acı, umutsuzluk, üzüntü, bir eşya gibi kullanılmışlık, arada kalmışlık hissedeceğini ifade etmektedirler:

“Bir kere başıma geldi. Kendimi çok aşağılanmış hissettim. Aciz hissettim. Eşimle günlerce konuşmadım çünkü eşin bile olsa o anda sana davranışları, hareketi, böyle

hayvanlaşması, tek istediğini almak için her yola başvurması o anda seni aciz ediyor. Çılgılık atamıyorsun, evi terk edip gidemiyorsun. Kimsedenden yardım alamıyorsun. Kimseye anlatamıyorsun sıkıntını. Korkup çekiniyorsun. Söylediği sözleri unutamıyorum, yaptığı hareketleri unutamıyorsun.” (K6, K)

“Mutsuz hisseder, değersiz hisseder şiddete maruz kaldıktan sonra. Hayatta en yakın olarak gördüğün insandan böyle bir olumsuz olaya maruz kalmak, bu kadar değersiz hissettirilmek herhalde kadının evliliğe ve eve olan aidiyetini zedeler diye düşünüyorum ve orada yaptığı bütün işler de keyfini kaçırır, mutsuz olur diye düşünüyorum.” (K4, E)

“Kullanılmış hisseder. Yani en önemlisi o. Eşine karşı öfke hissedebilir. Yine üzüntü bununla birlikte. Arada kalmışlık hissedebilir. Bir yandan kadınlık görevi olarak düşünüp bunun doğru olduğuna inanabilir ama bir yandan da içinden bir his bu durumun ya da yaşadığı bu durumun kendisini kötü hissettirdiğini yani arada kalmışlık hissedebilir. Çaresiz hissedebilir çünkü bu durumda bunu paylaşmak çok zordur. Korkabilir.” (K10, K)

Evlilik içi tecavüz ile fiziksel şiddetin birlikte yaşanması. Bu tema altında evlilik içi tecavüz ile fiziksel şiddetin birlikte yaşanması durumunda katılımcıların mağdura, faile ve olaya bakış açılarının nasıl olduğu ele alınmaktadır. Tema şiddet şiddeti doğurur, tecavüz tecavüzdür alt temalarını içermektedir.

Şiddet, şiddeti doğurur. Üç katılımcı ise fiziksel ve cinsel şiddetin bir arada yaşanmasının, eşinin tecavüzüne uğrayan bir kişinin aynı zamanda eşinin fiziksel şiddetine de maruz kalmasının beklenen bir şey olduğunu belirtmektedirler:

“Cinsel saldırıda bulunan kişi tabii ki bence fiziksel şiddete de bulunur, küfür de edebilir, diğer maddi manevi ihtiyaçlarını da yerine getirmeye çalışır diye düşünüyorum. Bu en uçtaki bir durum diye düşünüyorum.” (K1, E)

Tecavüz tecavüzdür. İki katılımcı ise bir bireyin, eşine tecavüz etmiş sayılması için illa ki fiziksel şiddet uygulamasının gerekmediği gerekçesiyle evlilik içi tecavüzün yanında fiziksel şiddetin de yaşanmasının olayı daha da önemli kılmayacağını ifade etmektedirler:

“Bana göre tecavüz de bir şiddettir. İlla dövmesi, sövmesi anlamında değildir. Bu artık hem tecavüz hem şiddet çift baskıdır bana göre. O yüzden de çok farklı olduğunu ikisinin düşünmüyorum.” (K9, E)

4. SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre “Cinsel İlişkinin Evlilikteki Yeri ve Önemi” teması kapsamında çeşitli görüşler ortaya çıkmıştır. Bir yandan cinsel ilişkinin mutlu bir evliliğin temel yapı taşı olduğu, eşleri duygusal açıdan birbirlerine yakınlaştırdığı, diğer yandan cinsel ilişkinin evlilikte gerekli olduğu ancak evliliğin olmazsa olmazı olarak görülmediği, cinselliğin kadın için bir görev olarak algılanmasına karşın erkek için daha önemli olduğu belirlenmiştir. Eşlerin birbirleriyle cinsel ilişkiye girme zorunluluklarının

olmadığı, eşler arasındaki cinsel birlikteliğin karşılıklı rızaya dayanması gerektiğine karşılık eşinin cinsel isteğini tatmin etmeyi kadının görevi olarak gösteren toplumsal değerlerin kadını boyun eğmeye zorladığı görüşü ortaya çıkmıştır. Romantik ve yakın ilişkilerin ayrılmaz bir parçası olan cinsel ilişki, evliliği anlamlı kılan etkenlerin en başında yer almakta aynı zamanda kadın ve erkeğin en kişisel ve özel yakın alanı olarak anılmaktadır (Bilen, 2009). Eşler arasındaki iletişimi güçlendirmesi, bağlılığı ve mutluluğu artırması nedeniyle cinsellik, evlilikte önemli bir faktördür. Bireylerin evlilikten beklentilerinden biri de düzenli ve tatmin edici bir cinsel yaşamdır. Evli bireylerin çoğu, yaşa bakılmaksızın evliliği süresince cinsel ilişkide bulunmayı istemektedir (Youn, 2009).

Evliliğin nedenlerinden birinin de nesli devam ettirecek çocuklar dünyaya getirmek olduğu düşünüldüğünde cinsellik, evliliğin temel yapı taşıdır. Ayrıca özellikle Türk toplumunda cinsellik, toplumsal ve ahlaki değerler nedeniyle evlilik öncesinde kısıtlandığı için eşlerin bedensel ve duygusal paylaşımında rahat bir şekilde bulunabilmelerinin yolu da evlilikten geçmektedir. Bu yönüyle evlilik, eşler arasında cinselliği yaşamayı kolaylaştırmakta ve meşrulaştırmaktadır. Sağlıklı, mutlu, aynı zamanda hem kadın hem de erkek için doyum sağlayan bir cinsel yaşantı evli bireylerin daha huzurlu, daha mutlu ve birbirlerine daha içten ve yakın olmalarını sağlamaktadır. Karşılıklı rızaya dayanan cinsellik evli bireylere gerçek anlamda karı-koca olduklarını hissettirmektedir. Yakın ilişkilerde cinsel doyum ve evlilik doyumunu arasındaki olumlu ilişki pek çok araştırmanın (Litzinger ve Gordon, 2005; McNulty, Wenner ve Fisher, 2014; Yoo, Bartle-Haring, Day ve Gangamma, 2014) ampirik sonuçlarıyla desteklenmektedir. Bu çalışmadan elde edilen bulguların ilgili alan yazınla tutarlı olduğu söylenebilmektedir. Ancak eşler arasındaki cinsel ilişki her zaman karşılıklı rızaya dayanmadığından evlilik içi tecavüz önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada “Evlilik İçi Tecavüz Nedir?” teması kapsamında evlilik içi tecavüzün kadının cinsel birleşmeye rıza göstermemesi durumunda eşi tarafından gerçekleştirilen bir eylem olduğu, cinsel ilişkinin evlilikte meşru olarak yaşanması sebebi ile evlilik içi tecavüzün bir tecavüz olarak görülmediği ve kadının da korktuğu için istemediği halde eşinin cinsel isteğine boyun eğdiği belirtilmiştir. Alan yazında “evlilik içi tecavüz” teriminin üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanımı konusunda fikir birliği bulunmadığı görülmekle birlikte, tespit edilen ortak unsurlardan biri olarak, araştırmacılar evlilikte özellikle erkeğin kadına tecavüzü konusuna odaklanmışlardır. Dolayısıyla “evlilik içi tecavüz”den bahsedilirken bunun “erkeğin eşine tecavüzü” ile eşdeğer olduğu varsayımında bulunmaktadır (Bergen, 1996; Russel, 1990). Cinsellik evlilikte meşru olarak yaşandığından toplumsal değerler, eşiyile cinsel birlikteliğin erkeğin hakkı, eşinin cinsel isteğini tatmin etmeyi ise kadının bir görevi olarak yüklemekte ve bu nedenle kadın da evlilik içi tecavüze boyun eğmek zorunda kalabilmektedir. Bu inanca göre, kadın istemese bile eşini memnun etmek onun doğuştan gelen sorumluluğudur. Erkek,

ilişkideki kaynaklarını ya da gücünü eşini kendisinin cinsel taleplerine boyun eğmeye zorlamak için kullanabilmektedir (Finkelhor ve Yllo, 1982). Basile (2002) tarafından yapılan bir çalışmada evli kadınların %30'unun eşlerinin cinsel ilişki taleplerine rıza gösterdikleri, öyle ki cinsel ilişkiye girmek istemediklerinde dahi eşleri onlar için para harcadığından buna rıza göstermenin beklenen bir durum olduğunu tespit etmiştir. Evlilik içi tecavüze direnmeye karşılık tepki görmekten korkma nedeniyle istenmeyen cinsel ilişkiye boyun eğme veya rıza gösterme cinsel zorlamanın bir diğer yaygın biçimini temsil etmektedir. Basile'in (1999) yürüttüğü çalışmada kadınların %7'si partnerlerinden olumsuz bir tepki görmekten korktukları için istemedikleri halde cinsel ilişkiye rıza gösterdiklerini, %20'si daha önce zorla cinsel ilişki deneyimi yaşadıklarını ve zorla cinsel ilişkiden kaçınma çabasıyla rıza gösterdiklerini bildirmişlerdir. Dolayısıyla bu tür evlilik içi tecavüz durumunda eşlerden biri fiziksel şiddet kullanmaksızın, diğerini cinsel birlikteliğe rıza göstermeye mecbur bırakmaktadır. Bu durumda genellikle kadınlar, kadınlık görevi inancının ya da eşlerinin sağladığı olanaklar gereği eşlerini cinsel açıdan memnun etmeleri gerektiğini düşündüklerinden ve cinsel birlikteliğe rıza göstermediklerinde karşılaşılabilecekleri güçlükler nedeniyle cinsel birlikteliğe boyun eğebilmektedirler.

“Mağdura Yönelik Tutumlar” teması altında evlilik içi tecavüz mağdurunun çaresiz, acı, değersiz, mutsuz hissedeceği, duygularını ifade edemeyeceği, mağdurun ekonomik durumunun, eğitim düzeyinin, resmi nikah birlikteliğinin olmasının durumu yorumlama biçimi üzerinde etkili olacağı ve mağdurun yardım alması gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. Evlilik içi tecavüze ilişkin tutumlar konusundaki alan yazın incelendiğinde dört ana tema dikkat çekmektedir. Birinci unsur; *cinsel birliktelik geçmişi* temasını ya da bir diğer ifadeyle, evli çiftin evlilik içi tecavüz öncesinde cinsel ilişkide bulunmuş olmasını ifade eder. Langhinrichsen-Rohling ve Monson (1998), Shotland ve Goodstein (1992) yaptıkları çalışmalarda değerlendiricilerin, kadınların daha önce rızaları ile cinsel ilişkiye girmiş oldukları takdirde erkek partnerleri ile cinsel ilişkiye girme konusuna itirazda bulunma hakkına daha az sahip oldukları yönünde bir algıya sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Dolayısıyla bir erkek ile bir kadın arasında geçmişte karşılıklı rızaya dayalı bir cinsel birliktelik yaşanmışsa, daha sonra yaşanacak cinsel birlikteliklere kadının itiraz etmesi yerinde görülmemektedir. İkinci unsur olan *tecavüz mitini kabulün*, kişilerin evlilik içi tecavüz ile ilgili psikolojik yüklemeleri üzerinde önemli bir etkisi bulunduğu ortaya konmuştur. Bu görüşler “Kadınlar içten içe tecavüze uğramayı isterler.” veya “Kadınlar kışkırtıcı davranışları veya kıyafetlerinden ötürü tecavüze uğramayı hak ederler.” gibi ifadeleri içermektedir (Russell, 1990). Frese, Moya ve Megias (2004) tecavüz mitini kabul düzeyi arttıkça evlilik içi tecavüz durumunda mağduru suçlama eğiliminin ya da mağdurun bunu hak ettiği düşüncesinin de arttığını göstermişlerdir. Bireylerin evlilik içi tecavüzü değerlendirme biçimleri üzerinde etkisinin bulunduğunu ortaya koyan üçüncü unsur ise insanların *cinsiyet rollerine dair inançlarının* türlerine yöneliktir. Genel olarak bu araştırma alanının ortaya koyduğu üzere; bir bireyin cinsiyet rollerine

dair inançları ne kadar geleneksel ise birey, evlilik içi tecavüzü o kadar ciddi bir suç olarak görmemektedir. Ayrıca birey tarafından geleneksel cinsiyet rolünün benimsenmesi bireyin, tecavüz mağdurunun tecavüzden sorumlu olduğunu düşünmesi ihtimalini de arttırmaktadır (Auster ve Leone, 2001; Simonson ve Subich, 1999; Whatley, 2005). Evlilik içi tecavüze yönelik tutumları etkileyen son unsur ise *aile içi şiddet* ile karakterize edilen bir ilişkiyi ele almaktadır. Evlilik içerisindeki fiziksel şiddet ve cinsel saldırının sembiyotik özelliğinden yola çıkılarak evlilik içerisinde başka herhangi bir tür fiziksel şiddet olmaksızın tecavüz olamayacağı düşünülmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar, gözlemcinin tecavüzün gerçekleşip gerçekleşmediğine dair algısını belirleyen şeyin, çoğunlukla bir mağdurun kendisine saldıran kişiye direnme derecesi olduğunu göstermiştir (Walker 1994). Langhinrichsen-Rohling ve Monson (1998) bireylerin, ilişkide hiç fiziksel şiddet geçmişi olmayan evlilik içi tecavüz mağdurlarını, geçmişte fiziksel şiddete uğradığı bilinen mağdurlara kıyasla tecavüzden daha fazla sorumlu tuttuklarını tespit etmişlerdir. Mağdura yönelik tutumlar ile ilgili bu çalışmadan elde edilen bulgular ve ilgili alan yazın arasında bazı tutarsızlıklar olduğu görülmektedir. Bu çalışmada katılımcıların mağdura daha duygusal yaklaştıkları izlenmesine rağmen alan yazında mağdurun evlilik içi tecavüzü hak ettiğine dair bir yaklaşım izlenmektedir. Bu durumun Türk toplumunda aile yapısına ve yardımseverliğe verilen önemden, güçsüzün yanında olmak ve onu korumak gerektiği inancından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Şöyle ki eğitim düzeyi sosyal ilişkiler ve sahip olunan olanaklar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Eğitim düzeyleri düşük olup çalışmayan ve herhangi bir ekonomik destekleri de olmayan bireyler eşleriyle ortak yaşamı bir şekilde sürdürebilmek için şiddete karşı çok kararlı bir tepki gösterememekte, özellikle de yakın çevrelerinde destek veren birilerinin olmaması durumunda çocuklarını da düşünerek evden tümüyle ayrılmaya ve boşanmaya cesaret edememektedirler. Bu durum bireylerin özgüvenlerini zedeleyerek onları çaresizliğe itip aile içi şiddeti içselleştirmelerine, şiddete katlanmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla mağdurun eğitim, sosyo-ekonomik ve sosyal destek düzeyinin düşük olması faktörlerinin, katılımcıların mağduru destekleyici tutumları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

“Faile Yönelik Tanımlamalar” teması kapsamında çalışmadan elde edilen bulgular, faille ilgili tanımlamaların bencillik gibi bazı olumsuz kişilik özelliklerine sahip olma, alkol/madde bağımlısı olma, geçmişte şiddete maruz kalma, cinsel dürtülerini kontrol edememe, geleneksel cinsiyet rolünü benimseme, eğitim seviyesinin ve sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması gibi faktörleri içerdiğini ortaya koymuştur. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlarla ilgili alan yazın arasında tutarlılık olduğu söylenebilmektedir. Şöyle ki; Sullivan ile Mosher’in (1990) yürüttükleri çalışmada, “maço” erkekler evlilik içi tecavüzü daha yüksek oranda kabul etmişler ve evlilik içi tecavüz senaryolarından daha fazla zevk aldıklarını belirtmişlerdir. “Maço” erkeklerin aynı zamanda “kadınlık görevi” kavramına ve erkeklerin güç kullanmakta haklı olduklarına inanma oranları daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışma “maço” erkeklerin evlilik içi tecavüzü daha

fazla kabul ettiklerini ortaya koymakla beraber bu erkeklerin evlilik içi tecavüz failleri olup olmadıklarına dair hiçbir bilgi vermemiştir. Malamuth, Linz, Heavey, Barnes ve Acker (1995), cinsel açıdan saldırgan erkeklerin özelliklerini incelemek üzere, on yıl boyunca, erkeklerden oluşan bir örneklem grubunu izlemiştir. Sonuçlar erkeklerin, yakın partnerlerine karşı cinsel saldırganlıklarının, kadınlara karşı zorbalık ve düşmanlık ile bağlantılı olduğunu göstermiştir. Frieze (1983) de benzer şekilde eşlerine tecavüz eden erkeklerin diğer erkeklere kıyasla daha despot olduklarını belirlemiştir. Evlilik içi tecavüz faili olan erkeklerde alkol ve uyuşturucu kullanımı kapsamlı biçimde araştırılmamış olmakla beraber bazı önemli bulgulara ulaşılmıştır. Alkol alan erkeklerin partnerlerine karşı daha fazla şiddet uygulama ihtimallerinin bulunduğu, eşlerine tecavüz eden erkeklerin alkol bağımlılıklarının da eşlerine fiziksel şiddet uygulayanlardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Finkelhor ve Yllo (1982) evlilik içi tecavüz vakalarının en az birinde, failerin alkol almış olduğunu bildirmişlerdir. Coker, Smith, McKeown ve King (2000) alkol ve uyuşturucu kullanımının, yakın partnerin uyguladığı cinsel şiddet de dâhil olmak üzere şiddetle bağlantılı olduğunu tespit etmişlerdir. Bowker (1983) uyuşturucu ya da alkol kullanan erkeklerin evlilik içi tecavüzde bulunma risklerinin daha fazla olduğu yönünde bir tespit sunmamış ancak sonuçlar, alkol ya da uyuşturucu kullanımı konusunda daha fazla tartışmanın evlilik içi tecavüz ile bağlantılı olduğunu göstermiştir.

“Faile Yönelik Tanımlamalar” teması kapsamında failin ailesindeki şiddet geçmişi, evlilik içi tecavüz ile ilgili olarak en yaygın atıfta bulunulan faktörlerden biri olmuştur. Buna karşın bu alanda elde edilen bulguların tutarlı olmadığı görülmüştür. Hanneke ve Shields (1985) evlilik içi tecavüz faillerinin çocuklukta şiddete maruz kalmış olma ihtimallerinin daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Bowker’ın (1983) elde ettiği sonuçlar, evlilik içi tecavüz faillerinin çocuklukta aileden, arkadaşlardan ya da yabancılardan fiziksel şiddet görmüş olma bakımından farklılık göstermediğini ancak evlilik içi tecavüz faillerinin, geçmişte ebeveynlerinin saldırılarına şahit olma olasılıklarının daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Malamuth ve diğerleri (1995) yüksek cinsel dürtüleri, yakın partnerin cinsel saldırganlığının ön göstergeleri olarak inceledikleri çalışmada, cinsel saldırganlık ile cinsel olarak zorlayıcı fanteziler arasında bir ilişki bulunduğunu ancak yüksek cinsel güdü ile bağlantısının bulunmadığını tespit etmişlerdir. Evlilik içi tecavüzün evlilik kalitesinin düşük olduğu ve sürekli anlaşmazlıkların yaşandığı evliliklerde gerçekleşme ihtimalinin daha fazla olduğu bildirilmiştir (Frieze, 1983). Bowker (1983), evlilik kalitesi ve birlikte geçirilen zaman, cinsel beraberlik, duygusal yakınlık ve iletişim gibi bazı alanlarda memnuniyet düzeyi daha düşük olan evli çiftlerde evlilik içi tecavüzlerin daha sık gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Tecavüzlerin gerçekleştiği evliliklerin karakteristik özellikleri arasında ortak faaliyetlere daha az sıklıkta katılım, faaliyetlere katılımın daha az memnun edici olarak değerlendirilmesi ve mali durum, arkadaşlar, alkol ve uyuşturucu konularındaki sürekli anlaşmazlıklar gibi faktörlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

“Evlilik İçi Tecavüzün Nedenleri” teması kapsamında faille ilgili bu tanımlamaların yanı sıra çalışmada cinsel ilişki sıklığının, kadının ekonomik özgürlüğünün ve sosyal desteğinin olmamasının, evlilik süresinin, toplumsal değerlerin, kadının cinsel isteksizlik göstermesinin ve hayır diyememe, boyun eğme gibi bazı kişilik özelliklerine sahip olmasının, bazı dini inançların ve aldatma korkusunun evlilik içi tecavüz üzerinde etkili olabileceği görüşü ortaya çıkmıştır. Özellikle evli çiftin evlilik içi tecavüze ilişkin risk faktörleri üzerinde yapılmış çok az sayıda araştırma olmasına karşın çiftlerle ilgili belirli karakteristik özelliklerin risk artışı ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Çiftlerin cinsel ilişki sıklığı ve hangi cinsel eylemlerde bulunacakları konusunda yaşadıkları anlaşmazlıkların da evlilik içi tecavüz bakımından bir risk faktörü olduğu görülmüştür (Finkelhor ve Yllo, 1982, 1985, 1988; akt. Martin vd., 2007). Hanneke ve Shields’ın (1985) tespitine göre, evlilik içi tecavüzlerin görüldüğü evliliklerde kadınlar cinsel tatmin oranlarının daha az olduğunu, cinsel ilişkiyi daha sık reddetdiklerini ve cinsel ilişkiyi başlatma eğilimlerinin en az oranda olduğunu, cinsel ilişki sıklığı ve hangi cinsel eylemlerde bulunacakları konusunda daha sık tartıştıklarını ve menstrüasyon sırasında cinsel ilişki konusunda daha fazla anlaşmazlık yaşadıklarını bildirmişlerdir.

“Evlilik İçi Tecavüzün Nedenleri” temasından elde edilen bulgularla benzer şekilde, alan yazında kadının ekonomik özgürlüğünün olmayışının evlilik içi tecavüze uğrama açısından bir risk faktörü olduğunu destekleyen bazı araştırma bulguları mevcuttur. T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (2014) tarafından yapılan araştırmada çalışan evli kadınların, çalışmayanlara oranla kadının canı istemiyorsa, sağlık sorunları varsa, kadın eşinden kötü muamele görüyorsa ve eşi sarhoşsa evli kadının cinsel ilişkiyi reddedebileceğini daha fazla savundukları görülmüştür. İşsiz olan evlilik içi tecavüz mağdurlarının sayısının, tecavüz mağduru olmayan eşlerden anlamlı ölçüde daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Frieze, 1983; Johnson, 2003). Çalışmayan kadının ekonomik özgürlüğü olmadığı için, bir de çocuklarının olması durumunda özellikle de daha önce hiç çalışmadıysa ayaklarının üzerinde durup yaşamını idame ettirebileceğine dair inancı düşükse şiddeti içselleştirme eğiliminde olabileceği öngörülebilir. Ekonomik özgürlüğü olmayan kadın evi terk ettiğinde çocuklarını bırakamayacağı, çocuklarıyla baba evine dönemeyeceği, yaşamını tek başına sürdüremeyeceği gibi gerekçelerle evlilik içi tecavüze boyun eğebilir.

Çalışmada toplumsal değerlerin evlilik içi tecavüze neden olabileceği görüşü ortaya çıkmıştır. Toplumsal değerler açısından bakıldığında; cinsiyet rolü, kimliğini erkek ya da kadın olarak algılayan bireyin cinsiyetinin gerektirdiği davranışı göstermesidir. Bireyden, içinde yaşadığı toplum kuralları aracılığıyla öğretilen bu cinsiyet rolüne uygun davranışlar sergilemesi beklenmektedir (Mayer ve Sutton, 1996). Toplumumuzda kadınlardan hamarat, duygusal, sevecen, uyumlu, söz dinleyen, anlayışlı, misafirperver, duyarlı, yardımsever, cinsel anlamda dışı olması beklenmektedir (Şentürk, 2012; Yaşın-Dökmen, 2004). Erkeklerden ise girişken, mantıklı, bağımsız, güçlü, sert, otoriter,

hırslı ve başarılı, saldırgan olması, kendine güvenmesi, sorunların üstesinden kolayca gelebilmesi, kolay incinmemesi, rekabet etmesi beklenmektedir (Kısaç, 1999; Yaşın-Dökmen, 2004;). Türk toplumunda erkeklığın “Erkek adam dediğin...” ifadesiyle sık sık pekiştirilmesinden dolayı erkekler, kendilerini toplumun beklediği şekilde davranmaya mecbur hissetmektedirler. Bu durum erkeği çevresine ve özellikle de kendisine karşı “erkeklik ispatı” ihtiyacı ile karşı karşıya bırakmaktadır (Oktan, 2008). Diğer yandan dini inançların da etkisiyle toplumda kocasının cinsel isteğini tatmin etmenin kadının bir görevi olduğu inancının ön plana çıkması nedeniyle evlilik içi tecavüz açısından toplumsal değerlerin bir risk faktörü olarak değerlendirilebileceği düşünölmektedir.

“Evlilik İçi Tecavüzün Nedenleri” teması kapsamında boyun eğici davranışlara sahip olmanın evlilik içi tecavüz üzerinde etkili olabileceği görüşü ortaya çıkmıştır. Boyun eğici davranışlara sahip olan bireyler farklı düşüncelerini ifade etmekte ve istemedikleri bir durum karşısında “hayır” demekte zorlanırlar. Haklarını savunamazlar ve başkaları tarafından hakarete uğradıklarında kendilerini koruyamazlar. Olumsuz duygularını kolaylıkla açığa vuramazlar ve istemedikleri halde kendilerini, başkalarına yakınlık göstermek zorunda hissedebilirler (Gilbert ve Allan, 1994). Boyun eğme nitelikleri taşıyan bireyler aynı zamanda başkalarını kırmaktan kaçınırlar, öfkelerini ifade etmekte zorlanırlar, etkileşim içinde oldukları insanları memnun etmeye çalışırlar (Dönmez ve Demirtaş, 2009). Bu özelliklerinden dolayı boyun eğici davranışlara sahip bireylerin diğer insanlarla olan ilişkilerinde daha kabullenici, daha pasif özellikler sergilemeleri ve evlilik içi tecavüze direnemeyecekleri beklenebilir. Evlilik içi tecavüze direnmeye karşılık tepki görmekten korkma nedeniyle istenmeyen cinsel ilişkiye boyun eğme veya rıza gösterme cinsel zorlamanın yaygın bir biçimidir (Finkelhor ve Yllo, 1982). Basile’in (1999) yürüttüğü çalışmada katılımcıların tamamı eşleri veya yakın partnerleri ile istenmeyen cinsel ilişki deneyimi yaşadıklarını bildirmiştir. Kadınların %7’si partnerlerinden olumsuz bir tepki görmekten korktukları için istemedikleri halde cinsel ilişkiye rıza gösterdiklerini belirtmişlerdir. Kadınların %20’si daha önce zorla cinsel ilişki deneyimi yaşadıklarını ve zorla cinsel ilişkiden kaçınma çabasıyla rıza gösterdiklerini bildirmişlerdir. Bu durumda genellikle kadınlar, kadınlık görevi inancının ya da eşlerinin sağladığı olanaklar gereği eşlerini cinsel açıdan memnun etmeleri gerektiğini düşündüklerinden ve cinsel birlikteliğe rıza göstermediklerinde karşılaşabilecekleri güçlükler nedeniyle cinsel birlikteliğe boyun eğebilmektedirler.

“Tecavüzün Etkileri” teması kapsamında çalışmadan elde edilen bulgular evlilik içi tecavüzün etkileri konusunda daha çok olumsuz duygulara yoğunlaştığını göstermektedir. Mağdurun çaresizlik, değersizlik ve öfke başta olmak üzere kızgınlık, eşine karşı düşmanlık, nefret, korku, güvensizlik, arada kalmışlık hissededeğini ifade edilmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde bu çalışmanın sonuçlarının desteklendiği görölmektedir. Tecavüze uğrayan kadınların tecavüze uğramayanlara kıyasla eşlerine karşı daha fazla öfke ve olumsuz duygu hissettikleri tespit edilmiştir (Frieze, 1983).

Buna ek olarak evlilik içi tecavüz mağduru olan kadınlar güven duyma sorunu yaşamakta, yakınlık ya da cinsellik korkusu geliştirmekte ve tekrar saldırıya uğramaktan korkmaktadırlar (Whatley, 2005). Ayrıca kadınlar eşlerine karşı duydukları yakınlık ve sevgi ile tecavüze uğramaktan dolayı yaşadıkları travma ve öfke nedeniyle ikilemde kalmaktadırlar (Walker, 1994). Bunun yanı sıra tecavüze uğrayan kadınlar çoğunlukla evliliklerinin zaman içerisinde kötüye gitmekte olduğunu belirtmekte ve tecavüze uğramamış olan kadınlara kıyasla evliliklerinden daha az memnuniyet duyduklarını bildirmektedirler. Evlilik içi tecavüze maruz kalmanın Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ile de ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Bennice, Resick, Mechanic ve Astin, 2003; Culbertson ve Dehle, 2001; Dutton, Goodman ve Bennett, 1999; McFarlane vd., 2005; Vogel ve Marshall, 2001). Yapılmış olan birkaç çalışma evlilik içi tecavüzün daha yüksek oranda kendini suçlama, daha düşük özsaygı ve beden imgesi, erkeklere ve cinselliğe karşı daha fazla olumsuz duygu ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Campbell ve Soeken, 1999; Frieze, 1983; Monson ve Langhinrichsen-Rohling, 1998).

Son olarak çalışmada “Evlilik İçi Tecavüzle Fiziksel Şiddetin Birlikte Yaşanması” teması kapsamında eşinin tecavüzüne uğrayan bir kişinin aynı zamanda eşinin fiziksel şiddetine de maruz kalma ihtimalinin yüksek olduğu ancak tecavüzün her durumda tecavüz olduğu, evlilik içi tecavüzün yanında fiziksel şiddetin de yaşanmasının olayı daha da önemli kılmayacağı ifade edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde bu çalışmadan elde edilen bulgunun desteklendiği görülmektedir. Frieze'nin (1983) tespitine göre, fiziksel şiddete maruz kalan kadınların %34'ü eşlerinin tecavüzüne uğradıklarını bildirirken, fiziksel şiddete maruz kalmayan karşılaştırma grubunun yalnızca %3'ü tecavüze maruz kaldığını belirtmiştir. Aynı şekilde Dienemann ve arkadaşları (2000), geçmişte yakın partnerleri tarafından duygusal ve fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirten kadınlar tarafından bildirilen evlilik içi tecavüz oranlarının, istismar deneyimi olmayan kadınların bildirdikleri oranlardan daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Meyer, Vivian ve O'Leary (1998) psikolojik saldırının cinsel zorlama ile bağlantılı olduğunu, ağır fiziksel şiddetin ise tehdit yoluyla ve zorla cinsel ilişki ile bağlantılı olduğunu tespit etmişlerdir. Marshall ve Holtzworth-Munroe (2002) yine benzer biçimde, failin fiziksel ve psikolojik saldırganlığının, evlilik ilişkisi içerisinde hem cinsel zorlama hem de tehdit yoluyla ve zorla cinsel ilişki ile bağlantılı olduğunu ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla evlilik içi tecavüzün çoğunlukla fiziksel şiddet ile birlikte yaşandığı ortaya konmuştur. Langhinrichsen-Rohling ve Monson (1998) fiziksel şiddet geçmişi olduğu bilinen evlilik içi tecavüz durumunu tanımlayan üç senaryo kullanarak yürüttükleri çalışmada, evlilikte fiziksel şiddetin meydana geldiğini bildiklerinde, katılımcıların tecavüze karşı çıkan bir tutum sergilediklerini tespit etmişlerdir. Katılımcılar evlilikte fiziksel şiddet olmadığını bildiklerinde ise tecavüzü destekleyen bir tutum sergilemişlerdir. Fiziksel şiddetin tecavüzle birleştiği durumda katılımcılar, mağduru daha az suçlama eğilimi göstermişlerdir. Evlilikte fiziksel şiddet olmadığında mağduru daha fazla suçlamışlardır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular

ise evlilik içi tecavüzün yaşandığı evliliklerde fiziksel şiddetin görülme olasılığının yüksek olabileceği görüşünü desteklemekle birlikte; tecavüzün her durumda tecavüz olduğu, fiziksel şiddetin yaşanıp yaşanmamasının tecavüze ilişkin algı üzerinde etkili olmadığını ortaya koymuştur.

Bütün bunlardan hareketle Türk toplumunda gerek kültürel değerlerin gerekse dinsel öğretilerin etkisiyle cinsel ilişki eşlerin birbirlerine bir görevi olarak algılanmaktadır. Oysa ki eşler arasındaki cinsellik her iki tarafın da rıza göstermesi gereken, her iki eşi de tatmin eden bir ilişki biçimi olmalı. Evlilik içi tecavüz sadece eşlerden birinin fiziksel şiddet, tehdit vb. kullanarak diğerini ile cinsel birliktelikte bulunması değerildir. Kendisinin bakımını sağladığı, maddi değeri olan hediyeler, eşyalar aldığı, ayrıca korktuğu için eşinin cinsel isteğine boyun eğen biri de evlilik içi tecavüze maruz kalmaktadır (Finkelhor ve Yllo, 1982). Cinsellik evlilikte meşru olarak yaşandığı için Türk toplumunda evlilik içi tecavüz ile ilgili yeterli bir bilinç oluşmadığı görülmektedir. Kültürel değerlerin ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle evlilikte cinsel ilişki kadının görevi, erkeğin hakkı olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle çocuk yetiştirme tarzı önem arz etmektedir. Özellikle kız çocuklarına her koşulda eşlerine itaat etmeleri, kayıtsız şartsız teslimiyet göstermeleri gerektiği şeklindeki yönlendirmelerin, erkek çocuklarına ise hegemonik erkekliliğin ortaya çıkmasındaki etkenlerden biri olan “Erkek dediğin...” ifadesinin (Oktan, 2008) evlilik içi tecavüze neden olabileceği düşünölmektedir. Ayrıca eşi istediğinde cinsel ilişkiyi reddeden kadının günahkar olacağı, lanetleneceği, benzer biçimde erkeğin cinselliğinden yararlanmanın kadının hakkı olduğu, erkeğin bu görevini yerine getirmemesinin onu günahkar yapacağı şeklindeki dini inançlar da evlilik içi tecavüz ve buna ilişkin görüşler üzerinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda anne-babalara hamilelik sürecinden itibaren toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili eğitimler düzenlenmesinin yararlı olacağı öngörülmektedir. Evlilik öncesinde çiftlere cinsellik, toplumsal cinsiyet rolleri, kadın-erkek eşitliği, aile içi şiddet ve şiddetle mücadele gibi konularda evliliğe hazırlık programları geliştirilip uygulanmalıdır. Evlilik içi tecavüze neden olan ve bunu pekiştiren olumsuz tutum ile davranışların ortadan kaldırılması için aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, evlilik içi tecavüz konularında evlilik ve aile alanında yetkili kuruluşlar özellikle Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın yürüteceği projeler ve kitle iletişim araçları aracılığıyla farkındalık yaratılmalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

ıkar atışması: Yazarlar çıkar atışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no grant support.

KAYNAKLAR

- Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2007). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Auster, C. J. ve Leone, J. M. (2001). Late adolescents’ perspective on marital rape: the impact of gender and fraternity/sorority membership. *Adolescence*, 36(141), 141–152.
- Basile, K. C. (1999). Rape by acquiescence: the ways in which women “give in” to unwanted sex with their husbands. *Violence Against Women*, 5(9), 1036–1058.
- Basile, K. C. (2002). Prevalence of wife rape and other intimate partner sexual coercion in a nationally representative sample of women. *Violence and Victims*, 17(5), 511–524.
- Bennice, J. A. ve Resick, P. A. (2003). Marital rape: history, research, and practice. *Trauma, Violence, and Abuse*, 4(3), 228–246.
- Bennice, J. A., Resick, P. A., Mechanic, M. ve Astin, M. (2003). The relative effects of intimate partner physical and sexual violence on Posttraumatic Stress Disorder symptomatology. *Violence and Victims*, 18(1), 87–94.
- Bergen, R. K. (1996). *Wife rape: understanding the response of survivors and service providers*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Bilen, M. (2009). *Sağlıklı insan ilişkileri: ailede, kurumlarda, toplumda*. Ankara: Anı Yayınları.
- Bowker, L. H. (1983). Marital rape: a distinct syndrome? *Social Casework: The Journal of Social Work*, 64(6), 347-352.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, J. C. ve Soeken, K. L. (1999). Forced sex and intimate partner violence: effects on women’s risk and women’s health. *Violence Against Women*, 5(9), 1017–1035.
- Civelek, E. (2013). Önsöz. *Aile içi şiddetle mücadele el kitabı* içinde (2-3). Ankara: T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Coker, A. L., Smith, P. H., McKeown, R. E. ve King, M. J. (2000). Frequency and correlates of intimate partner violence by type: physical, sexual, and psychological battering. *American Journal of Public Health*, 90(4), 553–559.
- Culbertson, K. A. ve Dehle, C. (2001). Impact of sexual assault as a function of perpetrator type. *Journal of Interpersonal Violence*, 16(10), 992–1007.
- Dienemann, J., Boyle, E., Baker, D., Resnick, W., Wiederhorn, N. ve Campbell, J. (2000). Intimate partner abuse among women diagnosed with depression. *Issues in Mental Health Nursing*, 21(5), 499–513.
- Dönmez, B. ve Demirtaş, H. (2009). Lise öğretmenlerinin boyun eğici davranışlarına ilişkin algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 445-456.
- Dutton, M. A., Goodman, L. A. ve Bennett L. (1999). Court-involved battered women’s responses to violence: the role of psychological, physical, and sexual abuse. *Violence and Victims*, 14(1), 89-104.
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (2005). *Multi-country study on women’s health and domestic violence against women: initial results on prevalence, health outcomes and women’s responses*. Geneva: WHO Publications.
- European Union Agency For Fundamental Rights (FRA) (2014). *Violence against women: an EU-wide survey main results*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Finkelhor, D. ve Yllo, K. (1982). Forced sex in marriage: a preliminary research report. *Crime and Delinquency*, 28(3), 459–478.

- Frese, B., Moya, M. ve Megias, J. L. (2004). Social perception of rape: How rape myth acceptance modulates the influence of situational factors. *Journal of Interpersonal Violence, 19*(2), 143–161.
- Frieze, I. H. (1983). Investigating the causes and consequences of marital rape. *Sings: Journal of Women in Culture and Society, 8*(3), 532–553.
- Gilbert, P. ve Allan, S. (1994). Assertiveness, submissive behaviour, and social comparison. *British Journal of Clinical Psychology, 33* (3), 295-306.
- Hanneke, C. R. ve Shields, N. M. (1985). Marital rape: implications for the helping professions. *Social Casework: The Journal of Social Work, 66*(8), 541-458.
- Johnson, H. (2003). The cessation of assaults on wives. *Journal of Comparative Family Studies, 34*(1), 75–91.
- Kısaç, İ. (1999). Erkeklik rolü normları. *Mesleki Eğitim Dergisi, 1*(2), 83-93.
- Langhinrichsen-Rohling, J. ve Monson, C. M. (1998). Marital rape: is the crime taken seriously without co - occurring physical abuse? *Journal of Family Violence, 13*(4), 433–443.
- Litzinger, S. ve Gordon, K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy, 31*(5), 409-424.
- Malamuth, N. M., Linz, D., Heavey, C. L., Barnes, G. ve Acker, M. (1995). Using the confluence model of sexual aggression to predict men's conflict with women: a 10-year follow-up study. *Journal of Personality and Social Psychology, 69*(2), 353–369.
- Marshall, A. D. ve Holtzworth-Munroe, A. (2002). Varying forms of husband sexual aggression: predictors and subgroup differences. *Journal of Family Psychology, 16*(3), 286–296.
- Martin, E. K., Taft, C. T. ve Resick, P. A. (2007). A review of marital rape. *Aggression and Violent Behaviour, 12*, 329-347.
- Mayer, F. S. ve Sutton, K. (1996). *Personality: an integrative approach*. New Jersey: Prentice Hall.
- McFarlane, J., Malecha, A., Watson, K., Gist, J., Batten, E., Hall, I. ve Smith, S. (2005). Intimate partner sexual assault against women: frequency, health consequences, and treatment outcomes. *Obstetrics and Gynecology, 105*(1), 99–108.
- McNulty, J. K., Wenner, C. A. ve Fisher, T. D. (2014). Longitudinal associations among relationship satisfaction, sexual satisfaction and frequency of sex in early marriage. *Archives of Sexual Behavior, 45*(1), 85-97.
- Meyer, S. L., Vivian, D. ve O'Leary, K. D. (1998). Men's sexual aggression in marriage: couples' reports. *Violence Against Women, 4*(4), 415–435.
- Monson, C. M. ve Langhinrichsen-Rohling, J. (1998). Sexual and nonsexual marital aggression: legal considerations, epidemiology, and an integrated typology of perpetrators. *Aggression and Violent Behavior, 3*(4), 369–389.
- Oktan, A. (2008). Türk sinemasında hegemonik erkeklikten erkeklik krizine: yazı-tura ve erkeklik bunalımının sınırları. *Selçuk İletişim, 5*(2), 152-166.
- Russell, D. (1990). *Rape in marriage*. Bloomington: Indiana University Press.
- Shotland, R. L. ve Goodstein, L. (1992). Sexual precedence reduces the perceived legitimacy of sexual refusal: an examination of attributions concerning date rape and consensual sex. *Personality and Social Psychology Bulletin, 18*(6), 756-764.
- Simonson, K. ve Subich, L. M. (1999). Rape perceptions as a function of gender-role traditionality and victim–perpetrator association. *Sex Roles, 40*, 617–634.
- Sullivan, J. P. ve Mosher, D. L. (1990). Acceptance of guided imagery of marital rape as a function of macho personality. *Violence and Victims, 5*(4), 275-286.

- Şentürk, Ü. (2012). Popülerleşen kadın ve çocuğa yönelik şiddetin kültürel dayanağı. *Uluslar arası Katımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı Birinci Cilt* içinde (389-401). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) (2008). *Türkiye 'de kadına yönelik aile içi şiddet*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) (2014). *Türkiye 'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Uluslararası Af Örgütü (2004). Kadına yönelik şiddet sayacı-istatistiki bilgiler-özet. <http://www.amnesty.org.tr/icerik/50/42/kadina-yonelik-siddet-sayaciistatistiki-bilgiler-ozet> adresinden erişildi.
- Vogel, L. C. ve Marshall, L. L. (2001). PTSD symptoms and partner abuse: low income women at risk. *Journal of Traumatic Stress, 14*(3), 569-584.
- Walker, L. (1994). *Abused women and survivor therapy: a practical guide for the psychotherapist*. Washington: APA.
- Whatley, M. A. (2005). The effect of participant sex, victim dress, and traditional attitudes on causal judgments for marital rape victims. *Journal of Family Violence, 20*(3), 191-200.
- Yaşın-Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet: sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R. ve Gangamma, R. (2014). Couple communication, emotional and sexual intimacy, and relationship satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy, 40*(4), 275-93.
- Youn, G. (2009). Marital and sexual conflicts in elderly korean people. *Journal of Sex & Marital Therapy, 35*(3), 220-238.

EK: Görüşme Formu

1. Evlilikte cinsel ilişkinin önemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Sizce eşlerin istemeseler dahi birbirleri ile cinsel ilişkiye girme zorunlulukları var mı? Nedenleriyle açıklayınız.
3. “Tecavüz” kelimesi sizde neleri çağrıştırıyor?
4. “Evlilik içi tecavüz” kavramı sizde neleri çağrıştırıyor?
5. Bir kadın istemese dahi, eşiyile cinsel birliktelik yaşıyor olabilir mi? Açıklayınız.
6. Bir erkek, eşini cinsel birlikteliğe zorluyor olabilir mi? Açıklayınız.
7. Eşi tarafından cinsel birlikteliğe zorlandığını söyleyen bir kadın hakkında neler düşünür ve hissedersiniz?
8. Eşini cinsel birlikteliğe zorlamakla suçlanan bir erkek hakkında neler düşünür ve hissedersiniz?
9. Evlilik içi tecavüzün nedenleri sizce neler olabilir?
10. Eşi tarafından cinsel birlikteliğe zorlanan bir kadın sizce neler hissedebilir?
11. Sizce eşi tarafından cinsel birlikteliğe zorlanan bir kadın ayrıca eşinin dayağına da maruz kalıyor olabilir mi? Açıklayınız.
12. Benim sormadığım ama sizin eklemek istediğiniz herhangi bir şey var mı?

